

Halkbilimi

Halk Sanatları Derneği Yayınıdır

Sayı
37-38

Halkbilimi

Halk Sanatları Derneği Yayınıdır

1995/1-2 Yıl:9 Sayı:37-38
Mart - Haziran
Ederi: 150,000.- TL.

Yılda Dört Sayı Yayınlanır

Sahibi ve yazı İşleri Sorumlusu:
Kani KANOL

Yayın Kurulu:

Engin ANIL
Öcal ERTEN
Hasan BULUNÇ
Hasan EKMEKÇİ
Tuncer BAĞIŞKAN

Baskı:
Ateş Matbaacılık LTD.
Organize Sanayi Bölgesi Lefkoşa
Tel.: 228 2215 Fax: 228 8172

Abone Koşulları:

Kıbrıs: 600,000 TL.
Türkiye: 800,000 TL.
Diğer: 15 Sterling

Yazışma Adresi:

Has-Der
P.K. 199 Lefkoşa-KKTC
Mersin 10 Türkiye

Tel: (392) 227 6276 (Akşam Saatlerinde)
(392) 228 3146 (Mesai Saatlerinde)

Fax: (392) 228 4125

Ön Kapak

Tezgaah Dokuyan Kadın (1949)
Ahmet Erdengiz Koleksiyonu'ndan

Arka Kapak

Nalbant (1906)
Ahmet Erdengiz Koleksiyonu'ndan

İÇİNDEKİLER

Okurlara	1
Öcal ERTEN	
Short Summary of the Contents	2
Engin ANIL	
Köyde Dügün.....	3
Neriman CAHİT	
Çocuk ve Masal Şöleninde Diller, Eller ve Yüreklar Sevgi Olup Çınladı	5
Fatma KÜKRER	
Masalın Eğitimdeki Yeri ve Önemi	11
Arif ÖZCAN	
Masalların Çocuğun Dil Gelişimine Etkileri.. 14	
Yrd. Doç. Dr. Bülent YORULMAZ	
Toplumsal Oluşumda Masalların Yeri.	18
Kudret AKAY	
Tiksindirici Kansızlar.....	20
Tuncer BAĞIŞKAN	
Ülkemizin Kültür Sanat Yaşamına Yeni Bir Soluk	23
Öcal ERTEN	
Bir Alman Çiftin Kıbrıs Gözlemleri	26
Ahmet AN	
Türkmenler'in Kıbrıs'a Sürgün ve İskan Edilmeleri.....	29
İlter VEZİROĞLU	
Haberler.....	32
Tarık G. EMİROĞLU	

Okurlara

Öcal ERTEN

Değerli Halkbilimi Okuyucusu,

Uzunca bir aradan sonra yeniden buluşmanın mutluluğunu taşıyoruz. Derneğimizin 1995 yılının ilk iki sayısını bu kadar geç yayınladığımız için bizi affedeceğinizi umuyoruz.

Okuma alışkanlığının her geçen gün azaldığı ülkemizde, sadece halkbilimi konularının işlendiği bir dergi yayınlamanın ne denli fedakarlıklar gerektiğini tahmin edersiniz. Bizler dergimizi yaşatmak için tüm maddi ve manevi olanaklarımızı seferber etmiş durumdayız.

Her zaman için zengin bir içerikle sunmaya çalıştığımız bu sayımızda (37-38) değişik imza ve yorumlara da yer veriyoruz. Değerli araştırmacı - yazar sayın Neriman Cahit'in 1960 yılında "Uyarı" adlı yerel kültür-sanat dergisinde rastladığımız öyküsü, geleneksel düğün adetlerinin ince bir işlenişle sunulması belki de bu türde ilk olabilecek değerdir.

Derneğimizin geleneksel etkinliklerinden olan "Çocuk ve Masal Şöleni" 'nin genel bir şekilde arkadaşımız Fatma Kükrer'in değerlendirmesinin yanında, aynı etkinlik çerçevesinde düzenlenen 2. Çocuk ve Masal Sempozyumu'nun bildirilerini de yayınlıyoruz.

12. Halkbilimi Sempozyumumuzda bildiri sunan Sn. Ahmet Erdengiz'e karşı yerel bir gazetede yapılan saldırıya cevaben bir yanıt ise dergimiz yazı ailesinden Sn. Tuncer Bağışkan kaleme almıştır.

Has-Der yine bir ilki başarmıştır; Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı ile işbirliği içerisinde 1. Uluslararası Çocuk ve Barış Festivali'ni gerçekleştirmiştir. Bu etkinliğimizin genel bir değerlendirmesini de Öcal Erten kaleme almıştır.

1996 yılının ilk altı ayı içerisindeki kültür sanat haberlerini ise Tarık G. Emiroğlu derlemiştir.

Her yıl olduğu gibi, bu yıl da siz okuyucularımızın desteğine ihtiyacımız vardır. Dergimize abone olmak ve çevrenizden abone bularak bizi desteklemenizi bekliyoruz.

"Eksik sayılarımızı tamamlamak için bizi arayınız".

Her şey gönüllünüzce olsun der saygılar sunarız.

Short Summary of the Contents

Engin ANIL

Dear Readers,

"No excuse can make up for success" says a Turkish proverb. Instead of telling our excuses. I would like to apologize for publishing our periodical late. Once more, we are publishing two issues (37 and 38) under one cover, the number of pages being twice the usual issues. In these issues the first article is a folkloric tale by Neriman Cahit a well known journalist and author among the Turkish Cypriot. This folk tale "Weeding at the Village" was written in 1960 and published in a local cultural periodical "Uyari" in the same year. This folk tale is peculiar in that, it gave us a detailed description of wedding traditions in the village of "Klavva" now called Alaniçi. We would like to thank to Mr. İtler Veziroğlu who supplied us this valuable tale from his archive.

The second article is by Fatma Kükrer, a member of the "Children's Story Telling Festival" committee. Our association has been organising this 10 days long event since 1988. During this period, children of primary school age tell stories, paint on large pieces of clothes and entertain themselves in different activities. Fatma Kükrer made a broad evaluation of what had happened during this event which was organised in April 1995.

A symposium was also held during this period. In the symposium 3 researchers had presented papers. The first paper presented, was by Arif Özcan (child development and education specialist) and his subject was 'The Place and Importance of Stories in the Development of Children'. (Page)

The second paper was by Bülent Yorulmaz (Assistant Doctor) and his paper was about The Effects of Stories to the Speaking Abilities of Children. (Page)

The third one was by Kudret Akay (sociologist) and his theme was 'The Place of Stories in the Formation of Communities'.

Freedom of speech and the right to express one's opinion is the basic principle of democracy and human rights. Ahmet Erdengiz who had presented a paper in our 12th symposium in 1994, had been violated through a local newspaper called 'Birlik' because of his views. In reaction to this unjust attack Mr. Tuncer Bağışkan had written an article in defence of Mr. Erdengiz (Page)

We would like to thank Öcal Erten the general secretary of our association who wrote about 'The 1st International Children and Peace Festival' which was organised in cooperation with The Ministry of Education and Culture' and Folk Arts Association, between 29th May and 4th June 1995.

The research 'Our Folkloric Dresses' on page was researched and written by students of The Atatürk Teachers Collage, Nihat Ekizoğlu, Fügen Davulcu and Savaş Seyhun . This research has been reorganised for edition by the editorial board of our periodical, as it was the team's first work on research.

On page you will find a collection of the cultural events of the last 6 months from January 1995 till end June 1995. This was prepared by Tarık Güven Emiroğlu.

Halkbilimi will continue to be in your service as a reliable for all sorts of folkloric research on Cypriot and Turkish Cypriot Folklore. We are grateful to your continued trust and support.

Öykü...Öykü...Öykü...Öykü...Öykü...Öykü...Öykü...Öykü...

KÖYDE DÜĞÜN

Söz konusu yazı, 1960 yılında Kıbrıs'ta yayımlanan "Uyarı" adlı Kültür Sanat Dergisinin 2. sayısında yayımlanmıştır. Sayın Neriman Cahit'in bir öykü içersine sıkıştırdığı ve Larnaka'nın Klavya (Alaniçi) köyündeki düğün geleneklerini gözlemleyerek işlediği bu folklorik öyküyü, kayda değer bulup yayınlıyoruz. Ayrıca, bu yazıyı arşivinden bulduğumuz Sayın İtler Veziroğlu'na katkularından dolayı teşekkür ederiz.

Neriman CAHİT

gyisilerini düğüne hazırlamışlardı. Ama düğün beklenen günde olmadı. Ne oldu? diye herkes birbirlerine sordu durdu.

"Güveyinin gelinlik alacak parası yokmuş. Sonra çalgıcı da tutamazmış. Ama Zehra'nın anası ille de çalgıcı ister."

"Ben el aleme gülünç olamam. Borçlan çalgıcı tut. Ben kızımı çalgısız vermem" diyordu. Fatma kadın güveye.

Zaten Zehracığı ona göre miydi? Bir kere yaşlıydı. Doğru dürüst kekelemeden konuşamıyordu. Ama ne yapsındı ki fukaraydılar. Fukara kızları kimse alamıyordu. Kendi güveyi gibi ya ayıplı biri alıyor, ya da karısından

Köyde düğün önemli bir olaydır. Büyük kentlerdeki eğlenciler yok ki köyde. Arada bir düğün de olmasa eğlenceden haberleri olmayacak.

Köyü gündürlendir ilgilendiren tek şey Zehra'nın düğünüydü. Genç kızlar bir süre önceden en güzel

ayrılan yaşlı biri. Malı olsa da Zehra'sına güveyi bulurdu. Daha geçen yıl Ahmet Ağa kızına şerhinde bir ev aldı diye bir öğretmene verdi kızını. Fukaralık Allahtan bulsundu.

Zehra'nın anasının isteği oldu. Köyün şirketinden borçlanan zavallı güveyi çalgıcı tuttu. Zehra'ya da komşunun kızının gelinliğini verdiler.

Fatma kadın her şeyi elinin hamuruyla düzenlemişti. Zaten köyde ondan daha becerikli yoktu. Köyün hem ebesi hem doktoru, hem de okumuşuydu. Diploması yoktu. Ama diplomalı ebelerden daha çok aranıyordu. İşin içine şeytan parmağı girmezse evvel Allah görürdü işini.

Bereket köyde doktora gitme salgını yoktu. O doktorlar da neydi? Hem insanın bir avuç parasını alıyordular, hem de bir şey yapamıyorlardı. O bir hastaya okuyup üfürdü mü, o hasta hemen iyileşirdi. Daha bayramda Ali Ağanın hasta karısını doktora götürmüşler, doktor da bir sürü ilaç vermiş ama bir faydası olmamış. O hemen kitabında hastanın gece iyi saatte olsunların sinesine bastığını muska ile de kadın kendine gelmişti. Hem o doktorlar kadar çok para almıyordu. Herkes gönlünden koparı veriyordu. Bazan yağ, bazan bulgur, bazan da para.

Ünü çevredeki köylere de yayılmıştı. Zehra'nın düğününü hayli kalabalık oldu. Kızının düğününü gavurlar gibi Pazar günü yapmadı. Çarşamba'dan çalgıcılar geldi. Akşam üzeri Zehraların evi çok kalabalıktı. O gün gelin hamamı vardı. Zehra'ya uzun bir elbise giydirerek başını düzelttiler, yüzünü de tülle örttiler. Bir koluna güveyin kız kardeşi bir koluna da kendi kardeşi girdi. erkekler davul-zurna ile kapıya geldiler. Daha sonra kadınlar da çıktı. Erkekler önde, gelin ve kadınlar arkada davul çalarak bütün köyü dolaştılar.

Onlar gelene dek Fatma kadın avlunun ortasına bir desti koydu. Üzerini bir bezle örttü. Gelin, köyün kızları ile bu destinin etrafını yedi kez döndü. Fatma kadın: "Dönün kızlar, dönün de uğur getirsin size. Zehra ayağını sürü kızım" diyordu. Zehra ayağını yere sürerse arkasında dönen kızlar da erken bir zamanda evlenirlerdi.

Yedi kız dönme bitince sıra oynamaya geliyordu. Önce gelinin annesi oynayacaktı. Fatma kadın destiyi omuzladı, oynadı. Onun arkasına gelin ve güveyin akrabaları oynadı. Herkes oynayanın altına para basıyor, o da parayı çalgıcılara veriyordu. en son oynayan destiyi kaldırıp yere vurdu. Parçaları ne kadar uzağa giderse yeni evliler o denli mutluluğa erecekti.

Bu iş bitince köylü kına gecesine hazırlanmak için dağıldı. Zehraların evi küçük olduğundan gece düğün komşunun evinde yapılacaktı. Güneş batmadan herkes elinde sandalyesi ile düğün evine geldi. Öyle ya kırk yılda bir düğün oluyordu. Erken davranmazlarsa ilk gelenler öne oturacak kendileri de oynayanları göremeyecekti.

Kısa zamanda oda doldu. Artık oyunlar başlamalıydı. Fatma kadın gözüne kestirdiğini oynatmak için çekiyordu. Ama hepsi de nazlanıyor, güç kalkıyorlardı. Fatma kadın birara sinirlendi: "Fukara düğünüdür de onun için gakmazsınız. Bir zengin düğünü olsa istemeden gakarınız ya. Ben de inan olsun sizin düğünüz de oynanam" dedi. Fatma kadın karışmadığı düğünün tadı mı olurdu? Bunun için yavaş yavaş oynayanlar çoğaldı.

Gece hayli ilerlemiş kına zamanı gelmişti. Yenge bir kaba kınayı koyarak ortasına dayanık mum dikti. Herkesin önünde durarak bir mum veriyor, mumu alanlar da kınaya para koyuyordu. Bu para ile Zehra'ya bir eksliğini alacaktı Fatma kadın.

Bundan sonra yenge, gelini dışarıya çıkararak yakın bir yere sakladı. Herkes mumu yakarak gelini aramaya çıktı. Onu bularak el ve ayaklarını kınaladılar. Artan kına ile sevaptır diye odada bulunanlar birer parmaklarını kınaladılar.

Şimdi sıra Zehra'ya hediye vermeye gelmişti. Herkes kolunun altından çıkardığı paketi yengeye verdi. Fatma kadın kimin ne verdiğine ilgi ile bakıyor, bir şey vermeyenlere için için kızıyor. "Ah, bu fukaralık. Zengin olsam hepsi gelirlerdi ya" diye söyleniyordu.

Sabaha dek düğün devam etti, köylüler oynadı.

Sabah kısa bir uykudan sonra Zehra'yı gelin ettiler. Artık kuşak zamanı gelmişti. Gelin ve güveyin akrabaları, köylüden de isteyen gelinin göğsüne para iliştiriyorlardı. Ama Fatma kadının umut ettiği kadar para toplanmadı. Bu yıl yağmur yağmamıştı. Ekin yoktu. Davarlar yavrulanamıştı.

"Ama" dedi Fatma kadın "fukara olmasak gene de bulup buluşturup para dakarlardı Zehrama."

Zehra'ya yaptığı çeyiz borçtaydı. O toplanan paranın borca yeteceğini ummuştu. Ne yapacak, nasıl ödeyecekti dağ kadar borcu.

Gelin kapıdan çıkarken o bu düşünceler içinde ağlıyordu.

Has-Der VIII. Çocuk ve Masal Şöleni...

Çocuk ve Masal Şöleninde Diller, Eller ve Yüreklere Sevgi Olup Çınladı

1994 yılının başarılı masalcularından Şadiye Torun güzel bir Karpaz masalı anlattı.

Değerli okuyucular,

Sekizinci çocuk ve masal şöleninde, bazı günler Nisan ayının içimizi ısıtan güneşli sabahlarında, bazı günler öğleden sonrasının tatlı serinliğinde, bazen de ilkbahar akşamlarının yüzümüzü okşayan tatlı esintilerinde çocuklarımızın dilleri sevgi oldu, elleri kenetlendi. Tek bir ses olup şarkılar söylediler. Renkler küçük ellerde dile geldi. Fırçaların her dokunuşunda dostluk oldu, sevgi oldu.

Paylaşmanın hazzı oldu, kumaşlara yansıdı. Küçük yürekler birlikte attı. Sevgi, dostluk, kardeşlik şarkıları söylendi.

Çocuklarımızla, çocuk ve masal şölenlerinde birlikteliğimiz sekiz yıl önce başladı. Derneğimizin 10. yılını değişik etkinliklerle kutlarken, bir gün de çocuklarla paylaşmak istedik. Düzenleyeceğimiz etkinlik çocuklarımız için eğitici ve eğlendirici olmalıydı. Aynı zamanda Halkbilimi alanında uğraş veren derneğimiz eski

Fatma KÜKRER

bir geleneği de yaşatmalı ve yerel masallarımızın da ortaya çıkmasına olanak sağlamalıydı.

Bu düşüncelerle bir "Çocuklararası Masal Anlatma Yarışması" organize etmeyi düşündük. Çünkü masalın yer aldığı bir etkinlik bütün amaçlarımızı cevap veriyordu.

Masalları pedagojik açıdan irdelediğimizde çocukların bir takım yeteneklerinin gelişmesine olumlu katkılar sağladığını görüyoruz. Masallar çocukların hayal dünyasının gelişimine katkıda bulunur. Ruhsal gereksinimlerine yanıt verir. Ana dillerini kullanmalarına, kelime haznelerinin zenginleşmesine, olumlu değer yargısı kazanmalarına katkıda bulunur. * Bu özellikleri ile masallar günümüzde eğitim aracı olarak kullanılmaktadır. Masalların çocuklarımızın gelişimine olan yararlarına kısaca değindikten sonra, sekiz yılını geride bıraktığımız çocuk ve masal şölenlerini değerlendirmek sekiz yıldan nereden nereye geldiğimizi, çocuklarımızla paylaştıklarımızı sizlere aktarmak istiyorum.

1987 yılında başlayan

birbirinden güzel günleri tekrar yaşamak istiyoruz.

1-10 Nisan 1995 tarihlerinde gerçekleşen şölenimiz yüzlerce çocuğun katılımıyla gerçekleşmişti. 1-2 Nisan günleri Lefkoşa'da Kıbrıs Türk Devlet Tiyatroları Salonu'nda, Güzelyurt'ta, Güzelyurt Sanat Derneği Lokali'nde, Mağusa'da Kıbrıs Sanat Derneği Lokali'nde sabah saat 09.30'da ön elemeler gerçekleşti. 400'den fazla ilkokul öğrencisinin katıldığı ön elemeler sonucu küçüklerin yer aldığı birinci kategoride (ilkokul 1. ve 2. sınıflar) 13 çocuk, büyük öğrencilerin yer aldığı (3. 4. ve 5. sınıflar) ikinci kategoride 16 olmak üzere üç bölgeden de toplam 29 çocuk finale katılmaya hak kazandı.

İkinci etkinliğimiz "Çocuk Etkinlikleri Gecesi" idi. 5 Nisan akşamı saat 20.00'de Kıbrıs Türk Devlet Tiyatroları'nda gerçekleşen gecede, ilk program müzik

Çocuklararası Masal Anlatma Yarışması'na çocuklarımızın gösterdiği ilgi, coşkulu katılımları, yarışma sonrası "HAS-DER'li abialar, abiler gelecek yıl yine masallarımızı anlatalım" diyerek bizleri salon çıkışında kuşatmaları bizlere bu etkinliğe devam etme kararı aldırdı. O yıldan itibaren yönetim kurulumuz demegimizin yıllık etkinlik programını hazırlarken "Çocuk ve Masal Çöleni"ne mutlaka yer verdi.

kılmıştır.

Değerli okuyucular,

Sizlerle geçtiğimiz Nisan ayında gerçekleştirdiğimiz 8. Çocuk ve Masal Şöleninde, çocuklarla yaşadığımız

Bir günlük bir etkinlik olarak başlamıştık. Artık 10 gün süren çocuk ve masal şölenimiz var. Bu bizim için büyük bir mutluluk, büyük bir sevinç, aynı zamanda seyerek yaşadığımız büyük bir özveri ve sorumluluk. İşte bu sorumluluk duygusu ve çocuklara verdiğimiz değer, bizleri her şölende kendimizi yenilemek çocuklarla beraber olurken onların toplumsallaşmalarını sosyalleşmelerini, eğitimleri için daha yararlı daha güzel etkinlikler sunmakla yükümlü

Resim etkinliğine katılan çocuklar toplu halde.

Çocuk Masalları ile ilgili sergimiz Surayönü Meydanı'nda çocukların yoğun ilgisi ile karşılaştı

öğretmenleri Buket Aknar ve Gülnur Hürsöy yönetiminde sahneye çıkan Şht. Ertuğrul İlkokulu korosunundu. Birbirinden güzel şarkıların seslendirildiği koronun programını zevkle dinledik.

Daha sonra şölenimizde başarılı masalcılardan biri olarak seçilen bir kardeşimiz bizleri masalların büyüdü dünyasına götürdü. Artık sahne sırası iki değerli ustanındı. Tiyatro sanatçıları Yücel Köseoğlu ve Kemal

Resim etkinliğine katılan çocuklar toplu halde.

Tunç parodileri ile gecemize renk kattılar.

HAS-DER Çocuk Kulübü, Halk Dansları ekibi sahneye çıktığında salondaki çocuklar tempo tutarak eşlik ettiler. Sahnedeki çocukların coşkusuna yürekten katıldılar. Gecemiz dramatize çocuk oyunları ile devam etti. Çocuklarımız oyunları ile çiçekler ektiler. Onları büyüttüler güneş oldular, yağmur oldular doya doya eğlendiler. Sahneye çıkan son grup, HAS-DER müzik topluluğu olmuştu. Salondaki çocuklar HAS-DER'li abilerinin seslendirdiği Kıbrıs Halk Şarkıları ve Çocuk Şarkıları ile coştular. Gecemiz bu coşku ile sona erdi.

Çocuklar için düzenlediğimiz bu şölenle anne babalara, eğitimcilere, çocukların gelişimi hakkında bilimsel bilgi vermek, bu konuda onlara tartışma olanağı sağlayarak zihinlerdeki soru işaretlerini aydınlatmayı düşündük. Bu düşüncelerle bir geceyi de yetişkinlere ayırdık. 7 Nisan akşamı A.K. M'de 2. Çocuk ve Masal Sempozyumunu gerçekleştirdik. Sempozyum'a Masalların Dil Gelişimindeki Önemi" konusu ile Y. Doç Dr. Bülent Yorulmaz, "Masalların Çocuk Eğitimindeki Yeri ve Önemi" konusunda çocuk Gelişimi Eğitimi Uzmanı Arif Özcan " Toplumların Gelişiminde Masal Ögesi" konusu ile sosyolog Kudret Akay bildirilerini sundular. Bildirilerin sunulmasından sonra soru cevap bölümü ile sempozyum sona erdi.

Diğer bir etkinliğimiz "Resim ve Çevre" etkinliği idi. Çocuklarımızın sevgi seli olup aktığı, ellerin, renklerin

sevgi olduğu bir gün oldu. 8 Nisan günü saat 10.00'da Kuşulu Park'ta başlayan etkinliğimize, Devlet Tiyatrosu Sanatçıları Deniz Çakır ve Alparslan Uzun katıldılar. Bu etkinliği düzenleme amacımız çocukları çevreye karşı bilinçlendirmek ve onların resim yapma içgüdüsunü tatmin etmektir. Kuşulu Park'tan çocuklarımız, sanatçılarımızla hareket ederken, Atatürk Meydanı, boş kumaşlar renk renk boyalar ve fırçalarla çocuklarımızı bekliyordu.

Yol boyunca bir grup çevreyi kirletirken diğer grup çevreyi temizledi. Atatürk Meydanı'na yaklaşırken iki grupta temiz çevrenin gerekliliği, temiz bir çevre için büyüklerimize örnek olalım, doğayı sevelim düşüncelerinde birleştik. Bir yandan Atatürk Meydanı'ndaki kumaşlara çocuklarımızın çevre ile ilgili duyguları, düşünceleri renk, renk yansırken, HAS-DER Çocuk Kulübü

programına başlamıştı. Halk Dansları ekibimizin gösterileri, gençlerimizin dansları, Küçükler Koromuzun şarkıları meydanı çınlattı. Sabah etkinliğimiz sona ermek üzereyken aramıza çocuk ve gençlik kitapları yazarı Gülten Dayıoğlu katıldı.

O gün öğleden sonra bir etkinliğimiz daha vardı. Kıbrıs Türk Sanatçı ve Yazarlar Birliği ile gerçekleştirdiğimiz söyleşi, K.T.S.Y. Birliği Lokali'nde yer alırken, konuğumuz çocuk ve gençlik kitapları yazarı Sayın Gülten Dayıoğludur. Saat 15.00'de başlayıp 18.00'e kadar devam eden söyleşide önce Gülten Dayıoğlu bizlere yazarlık hayatını, Türkiye'de kitaba verilen değeri, bu konuda yapılan çalışmaları ve kitap fuarlarını anlattı. Daha sonra karşılıklı sohbet şekline dönüşen toplantıda, çocuk kitapları hakkında konuşup "Çocuk ve Masal Şölenimizi anlattık. Sohbet sırasında Türkiye'de İstanbul

İl Halk Kütüphanesi bünyesinde 13 yıldan beridir, Çocuklararası Masal Anlatma Yarışması yapıldığını öğrendik. İstanbul'da jüride yer alan Gülten Hanım bizlere oradaki deneyimlerini anlattı. Söyleşi sona ererken hepimiz değerli bir yazarla tanışmanın onun fikirlerinden yararlanmanın mutluluğu içerisinde idik.

9 Nisan 1995 Pazar günü Masal Anlatma Yarışmasının finali gerçekleşti.

LeFKoşa'dan, Güzelyurt'tan, Mağusa'dan gelen finalistler, HAS-DER'li çocuklar, izleyici çocuklar ve ailelerinin tamamen doldurduğu Kıbrıs Türk Devlet Tiyatrosu Salonu'nda o gün büyük bir heyecan vardı. Salondaki çocuklar, hem masallarını anlatacak şarkılar söyleyecekler, hem de kendileri için kitaplar yazan, kitaplarını çok iyi tanıdıkları bir yazarla tanışacaklardı.

Sahneye önce Gülten Dayıoğlu çıktı. Kıbrıs'lı okuyucuları ile tanıştı. Daha sonra masalların dünyasında dolaşmaya başladık. Sahneye çıkma sırası önce küçük masacılarında. 13 finalistimiz masallarını anlattıktan sonra kısa bir ara verdiler. Arada, çocuklar kitap sergisini gezdiler, indirimli kitap satışlarından yararlandılar. Gülten Dayıoğlu ile sohbet ettiler kitap imzalandılar. Etkinliğimizin ikinci bölümü Şht. Ertuğrul İlkokulu korosunun söylediği şarkılar ile başladı. 16 finalistimizin birbirinden güzel masallarını dinledikten sonra sahneye yine Gülten Hanım'ı davet ettik. Çocukların sorularını yanıtladı, onlarla sohbet etti.

Artık sıra ödül törenimize

Çocuk etkinlikleri gecesinde, Has - Der Çocuk Kulübü Yıldız ekibinin gösterisinden bir görüntü.

Gülten Dayıoğlu'nun sohbet toplantısı.

gelmişti. Jüri üyelerimizin değerlendirmesi sonucu 1. kategoriden (ilkokul 1.-2. sınıflar) Suzan Özgü birinci, Dervişe Sercan ikinci, Yaman Umuroğlu ise üçüncü oldular. İkinci kategoride ise (ilkokul 3.-4. sınıflar) Emre Özbek birinci, Hasan Zeybek ikinci, Kemal Çelikkaya ise üçüncü oldular.

Çocuklarımıza ödülleri Milli Eğitim ve Kültür Bakanı Sayın Mehmet Ali Talat, Deniz Kırtasiye sahibi Sayın Turgay Deniz, Demek Başkanımız Sayın Engin Anıl, Jüri Başkanımız Sayın Mehmet Ertuğ ve konuğumuz Sayın Gülten Dayıoğlu verdiler.

Dereceye giren çocuklara Deniz Kırtasiye tarafından toplam 21.000.000 TL para ödülü ile, Deniz Kırtasiye ve Derneğimizin hazırladığı başarı belgeleri verildi. Bütün etkinlikler boyunca Deniz Kırtasiye tarafından etkinliklerimizin yer aldığı

salonlarda indirimli kitap satışları yapılırken, ön elemelere katılan çocuklara katılım belgesi ve çeşitli hediyeler verildi. Final günü ise salondaki bütün çocuklara kitap hediye edilirken, finale kalan bütün çocuklara zengin hediyeler verildi.

10 Nisan günü Gülten Dayıoğlu ile önce BRT Kurumu'nda radyo programına ve televizyon çekimine katıldık. Milli Eğitim ve Kültür Bakanı Sayın Mehmet Ali Talat'ı ziyaret edip saat 11.00'de ise Ortaköy İlkokulu'nda yer alan okul etkinliğine katıldık. Önce Ortaköy İlkokulu anasınıfını ziyaret eden yazarımız anasınıf öğrencilerine kendi masallarını anlattı. 4. ve 5. sınıf öğrencileri ile sohbet etti. Onlara öykü anlattı. Öykü çocukların katılımlarıyla adeta yeniden yazıldı. Yazarımız Ortaköy İlkokulu'nda alkışlarla yine beklerez dilekleri ile uğurlandı.

Gülten Dayıoğlu'nu yolcu ettikten

sonra artık şölenimiz sona ermişti. Dolu dolu on gün geçirmiştik. Ondan önceki uzun hazırlık dönemini de düşünürsek biraz yorgun ama çok mutlu ve kıvançlıydık.

Bizler çocuklarımıza ulaşırken yanımızda dostlarımız, sanatçılarımız vardı. Onların varlığı etkinliklerimize güzellik katmış, anlam kazandırmıştı.

Bu yaz dolayısıyla çocuklara ulaşmamızdaki katkılarından dolayı Milli Eğitim ve Kültür Bakanı Mehmet Ali Talat'a, İlköğretim Dairesi Müdürü Fevzi Dera'ta, şöleni finanse eden Deniz Kırtasiye sahibi Turgay Deniz'e jüri üyelerimiz Yaşar Ersoy, Perihan Toygan, Mehmet Ertuğ, Erol Refikoğlu, Işın Refikoğlu, Alparslan Uzun, Osman Alkaş, Doğan Erçağ, Deniz Çakır ve Gülten Dayıoğlu'na, Şiir Ertuğrul İlkokulu Müdürü, Müzik Öğretmenleri ve öğrencilerine, Kemal Tunç ve Yücel Koşeoğlu'na, Y.Doç. Dr. Bülent Yorulmaz, Çocuk gelişimi ve Eğitimi Uzmanı Arif Özcan, Sosyolog Kudret Akay'a Resim ve Çevre Etkinliğindeki katkılarından dolayı Devlet Tiyatrosu Sanatçıları Deniz Çakır ve Alparslan Uzun'a, K.T.S. Yazarları Birliği'ne Çocuk ve Gençlik Kitapları Yazarı Gülten Dayıoğlu'na Kıbrıs Sanat Derneği, Güzelyurt Sanat Derneği'ne şölenimize programlarında geniş olarak yer veren BRT Kurumu yetkililerine şölenimize katılan bütün çocuklara, ailelerine, öğretmenlerine teşekkürü bir borç biliriz.

1996 Nisan ayında 9. Çocuk ve Masal Söleni'nde sizlere yeniden merhaba diyebileceğimize dileklerimizle.

* Dergimizin bu sayısında Çocuk ve Masal Sempozyumu'nda yer alan bildiriler yer aldığından masanın çocukların eğitimine olan katkısına kısa olarak değinmişiz.

Has-Der II. Masal ve Çocuk Sempozyumu

2. MASAL VE ÇOCUK SEMPOZYUMU'NA ÜÇ BİLDİRİ SUNULDU

2. Masal ve Çocuk Sempozyumunda Bildiri Sunan Konuşmacılar Toplu Halde.

Derneğimizin 8 yıldır geleneksel olarak düzenlediği "Çocuk ve Masal Şöleni" çerçevesinde organize edilen "2. Çocuk ve Masal Sempozyumu"nda sunulan bildirileri aşağıda veriyoruz.

7 Nisan 1995 tarihinde Atatürk Kültür Merkezinde düzenlenen sempozyuma Arif Özcan, Bülent Yorulmaz ve Kudret Akay katılarak bildiri sunmuş, oturumu; Has - Der yönetim kurulu üyesi Kani Kanol yönetmişti.

Has-Der II. Masal ve Çocuk Sempozyumu Bildirileri...

MASALIN EĞİTİMDEKİ YERİ VE ÖNEMİ

Masal, kendine özgü çekici üslubuyla, dinleyeni zamanı ve mekanı belli belirsiz kendi dünyasına götüren olağanüstü olaylara sahip, sözlü edebiyatın bir türüdür.

Dünyadaki toplumların hemen istisnasız hepsinde masal vardır. Geçmiş, kökleri, kültürü binlerce yıl geriye dayanan uluslardan tutun da Amerika'daki, Afrika'daki küçük yerli topluluklarda dahi (bile) masallara rastlanmaktadır. Tarih bakımından ilişki içinde bulunmayan toplumlarda, belli masalların belli varyantlarına rastlanmaktadır. Örneğin "Sinderella" masalının, dünyanın çeşitli yerlerinde, 345 varyantı olduğu saptanmıştır.

Masalların son derece çeşitli, ayrıntılı varyantları mevcuttur. Ancak farklı masalarda, farklı farklı pek çok olay kahramanlar, farklı renk ve ayrıntılar varsa da, masallar, genellikle belli olayları işler, kahramanlar birbirine benzer yolları izleyerek başarıya, mutlu sona ulaşırlar.

Bilindiği gibi masalın çocuklar için zararlı ve yararlı olduğu konusunda tartışmalar vardır. Bir görüşe göre masallar hayal ürünüdür ve çocuğu gerçeklerden

Arif Özcan

uzaklaştırır. Çocuğun doğru ve mantıklı düşünmesini engeller. Devlet, cinler, periler olmadığına göre çocuklar artık masallarla uyutulmamalıdır!

Fransız romancı George Duhamel masalla ilgili sorulan bir soruya şu yanıtı vermiştir: "Olağanüstü olayların ve masalların çocuklara verilmesine taraftarım. Çocukların hayal güçleri onları ister istemez masallarla meşgul olmaya zorlar. Onlara biz masal vermek de bunu kendileri icad ederler. Hiç olmazsa çocuklara biz de yardım edelim.

Yine Fransız yazar Andre Maurics da, fikirlerini şöyle ifade etmiştir: "Çocuk kitaplarında olağanüstü olaylar çıkarılmamalı. Çocuk da insanlığın tarihinde görüldüğü gibi, olağanüstülüklerden hoşlanma devri geçirir.

Değerli bilim adamı Dr. Erdal Atabek "Çocuklar, Büyükler ve Tavşanlar" kitabının, çocuk masalları bölümünde, masallara eleştiriler getirmekle birlikte: "İleri çocukluk yaşlarında, çocuklar masal dinlemek yerine kendi hayallerini kuracaklardır..." diyerek şöyle devam etmektedir:

"Her çocuk bir Robenson'dur. Kendi hayatını yeniden, hayal gücü ile kurar, kendi masalını kendi yaratır.

Belki de hepimizin en güzel masalı, kendimiz için uydurduğumuz masaldır. Belki de böyle bir 'masal sığınağı' olmasaydı kendimizi daha güçsüz duyardık."

Kısaca şunu belirtmeliyim: Masal dünyası çocuğun gerçek dünyasıdır. Çocuğun hayal dünyası geniştir. Siz ona masal verseniz de vermeseniz de o masalını yaratacaktır. Masallardaki gerçek dışı fantastik öğelerin varoluşu çocuğu gerçeklerden uzak hayalci bir birey yapmaz. Tersine masal yolu ile pek çok kazanımlar elde eder.

Geçmişte pek çok ulus tarafından yaratılan masallar, zaman zaman çocuklara yararlı öğütler vermek, tarihi

PORTRE

Arif Özcan

Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Uzmanı

İlk, orta, lise öğrenimini Türkiye'nin değişik yerlerinde tamamlayan Arif Özcan Hacettepe Üniversitesi Ev Ekonomisi Yüksek Okulu Çocuk Gelişimi ve Eğitim Bölümü'nden 1984 yılında mezun oldu. 1985 yılından bu yana Sevinç Anaokulu'nda (Lefkoşa'da) Çocuk Gelişimi ve Eğitim Uzmanı olarak çalışmaktadır.

olayları anlatmak amacıyla kullanılmıştır. Gerçekte, masallar yetişkinler için yaratılmışlardır.

15. yy'da İngiltere'de büyüklükler için küçük cep masalları basılıyordu. Bunları çoğunlukla orta halk tabakası okumaktaydı.

Fransa'da Charles Perault (1628-1703) 17. yy'da halk ağzından ulaşan masalları derleyip, çağın zevkine göre değiştirip çocuklar için bastırdı.

İki Alman kardeş olan Grim kardeşler (Jacop Ludwing Carl Grim-1785- 1863 ve Wilhelm Carl Grim, 1786-1859) Alman masallarını, halkın ağzından derlemişler ve özellikle 7 yaşındaki çocuklardan başlayarak, herkesin okuyacağı biçimde hazırlamışlardır.

Görüldüğü gibi bunlar da çocuklar için yazılmamış ancak, onlar için derlenmiş ve yazılı hale getirilmiştir.

Hans Christian Andresan (1805-1875) Geleneksel masallardan yararlanarak bazı masalları ufak tefek değişikliklerle yeniden yaratmıştır. Ayrıca kendi hayaline dayanarak yeni masallar yazmıştır. Çirkin Ördek, Kıbrıççı Kız, Kralın Giysileri..., Andersen'in masalları içerik olarak çocuklara uygundur.

Jonathan Swift, "Günlüklerin Gezileri" adlı hayali hikayelerini yazdı.

Levis Carrol takma adı ile Oxford profesörü olan Lutwidge Dogson kızları ile piknikte iken "Alis Harikalar Ülkesinde" ortaya çıkmıştır. Bunlara sanat masalları veya modern masallar diyebiliriz. (yazarı belli masallar)

Türk masallarının da derlendiği gibi kullanılması içerik ve dil açısından bazı olumsuzluklar taşıyabilir. Bunların tekrar elden geçirilerek çocuklar için yazılmasında fayda vardır.

Ziya Gökalp, bazı çocuk masallarını çocuklar için yazarak örnek olmuştur. Keloglan, Temel Ahmet, Kuğular, Nar Tanesi, Küçük Şehzade..., Eflatun Cem Güney de çocuklar için Anadolu'da halk masalları derlemiş ve yazmıştır.

Kıbrıs Türk halk masalları da oldukça zengindir. Dil ve içerikte bazı değişikliklerle çocuklara uygun hale gelebilir. Bunlardan bazıları şunlardır: Kara Böcü, Bakla ağacı, Değirmenlik, Avcının oğlu, Zümrüt Halka Kuşu, Ağlayan Nar ile Gülen Aya...

Masallar çeşitli devirlerde, çeşitli kültürlerde farklı ahlak ve değer anlayışına sahip toplumlarda, yaratılmışlardır. Hal böyle iken, geçmişte yaratılmış, çeşitli kültür ve anlayışların ürünü olan masalları, olduğu gibi günümüzde kullanmak yerine, çocukların yaşına, ilgi

düzeylerine göre, içerikte değişiklikler yapılarak kullanılması uygun olur. Masalların çocuklar için olumsuz olan yanlarını atıp açık anlatımlı ve duyu gücünü geliştirerek masallar hazırlanmalı ve çocuklara sunulmalıdır.

Günümüzde masalın çocuk eğitimindeki yeri, çeşitli etkenlerle azalsa da sürmektedir. Masalın bazı yararlarını kısaca aktarmak istiyorum.

Masal anlatma, yalnızca dinleyene değil, anlatana da zevk verir. Masal anlatan ile dinleyen çocuklar arasında çift yönlü bir ilişkiden çift taraflı bir doyumdun söz etmek gerekir. Masal anlatırken, hem yetişkin, hem de çocuk mutlu olmakta, aralarında bir sevgi alış verişini bir sevgi bağı olmaktadır. Gerek aile büyüğü, gerekse öğretmenle çocuk arasında mutluluğu paylaşmak, kaynaşmak söz konusudur. Bu paylaşım çocuklar arasında da söz konusudur. Masal anlatmak, hem çocuğu eğitmek, hem çocuğun boş zamanını değerlendirmek, hem de ona hoşça vakit geçirmesini sağlamanın yanı sıra, çocuğu tanımak açısından da önemlidir. Masal anlatma sırasında yetişkin, çocuğu gözleme imkanı bulur, onun tepkisine göre masalda değişiklik yapar.

Masallar, çocukların güven, başarılı olmak ve sevgi gereksinimleri gibi ruhsal gereksinimlerine de yanıt verir. Çocuklar her zaman kendilerini masaldaki kahramanlarla özdeşleştirirler. Özdeşlik kurarken, kahramanın, canlı ya da cansız olması veya bir hayvan olması, çocuk için önemli değildir. Çocuk kendini kahramanın yerine koyarak, olumsuzlukları bir bir yener, özdeşim yolu ile iç dünyasının derinliklerinde, ileriye yönelik umutlar yeşertecektir.

Yaşamın başlangıcında, anne kucagında, maddi gereksinimlerinin, düzenli karşılanmasıyla başlayan temel güven duygusu hiçbir zaman kaybolmaz. Güven duygusunun en açık görülen şekli sevmeye ve sevilmeye ihtiyacıdır. Sevgi ortamında büyüyen çocuk, hem kendine güven duyar, hem de başkalarına sevgi ve güven duyar. Masal yolu ile çocuk, hem yetişkinle hem de diğer çocuklarla bu mutluluğu ve sevgiyi paylaşır.

Masallarda aşk bir sembol olarak kullanılır. Aşk, iyinin, doğrunun, çalışmanın ve başarının ödülüdür. Masallardaki aşk, aynı zamanda, çocuklara, hayattaki gerçek durumları göstermek açısından da önemlidir.

Başarılı olmak ve takdir edilmek şüphesiz tüm insanların gereksinimidir. Ancak özellikle küçük çocuklar başarısızlığa asla tahammül edemezler. Başarısızlık karşısında mutsuz olurlar. Oysa iyi bir masalda, sıkıntı

çeken insanlar, sonunda, sevgiye, huzura ve mutluluğa kavuşurlar. Daha da ötesi kötüler azasını bulur. Masal kahramanlarının, sonunda mutluluk ve başarıya ulaşması, çocukta üstünlüğe duyulan özlenin tatminini sağlar.

Masallar hayal ürünü de olsalar, olayların gelişmesinde, akışında, belli bir mantık düzeni vardır. Yeni konu, tema, belli bir mesajı verirken, masalın içinde olağanüstülükler de olsa, olatlar, çocukların izleyebileceği belli bir mantık sırası ile gelişir. konuda bir birlik, bir duruluk gözlenir. Bu netlik ve sıralanış küçük çocukların dahi, masalları izlemesine ve anlamasına yardımcı olur.

Masalın kendine özgü bir dünyası vardır. Daha başındaki tekerleme ile dinleyiciler, masalın büyüleyici dünyasına hazırlanırlar. Masalda, zaman eskilerdedir ama tam belirgin değildir. Mekan ise, bazen belirtilir bazen de ülkenin birinde diye başlar. Bazen de "Kafdağı'nın ötesinde" gibi, hayali bir ülke olabilir. Peki ülke içinde yer belli midir? Kah bir köy, kah bir saray, ya da orman kenarında bir kulübede başlar ve sürer gider. Yani ayrıntılı bir yer, bir çevre bitimlemesi yoktur. Yeri hayal etmek dinleyiciye kalmıştır. Masalın bitimlemeye yer vermediği, dinleyenin olaya girmesi ve kendi yaratıcı gücünü kullanması açısından önemlidir. Masalların çocuğun hayal ve duygu gücünü ve düşünce dünyasını arttırdığı zenginleştirdiği bir gerçektir. Çünkü masal sınır tanımaz.

İmgelerle düşünme çok eski bir düşünce tarzıdır. Günümüzde de sanatçıların, şairlerin, ressamların, masalların dilinde, kendi yaratıcılığıyla sınırları özgürce aşabilen imgesel düşünce hakimidir. Oysa Ussal, düşünme kavramlarla sınırlandırılmıştır.

Günümüzde çiçeği filimler veya bilim-kurgu denilen ve geleceğin hayal edilmesiyle oluşan filmler, masalın değişmiş, modern şekli olarak algılanabilir. Bunlar, masalın saltanatın büyük ölçüde sarımsıya da bu tür yapıtlar, hangi boyutlara ulaşırsa ulaşsın masalın işlevini tam anlamıyla yerine getiremezler.

Çünkü çiçeği film veya bilim kurgu türü filmlerde, çocuğa hazır biçimler ve imgeler sunulmaktadır. Çocuk, hayal kurmadan, düşünmeden ve sentez varmadan, sürekli peş peşe önünden geçen imgeler ve resimlerle pasif kalmaktadır.

Buna karşın sözel anlatımın hakim olduğu masallarda, çocuğun zihinde imgeler canlanmakta, çocuğun hayal gücü, yaratıcılığı artmaktadır.

Bunun bir ayrıntısı da, filme çekilen ünlü romanlarda görme mümkünüdür. Çoğunlukla okuduğunuz bir romanın

filmini gördüğünüzde aynı zevki alamazsınız. Çünkü birinde okuyup siz zihninizde yaratıyor, hayal ediyorsunuz, diğerinde ise hazır resimler peş peşe size sunuluyor. İşte çiçeği filmler, bilim kurgu filmler bu nedenlerle masalın işlevini yerine getiremezler.

Masal anlatma ve okumanın bir diğer yararı da dil gelişimine olan katkısıdır. Masal yolu ile çocuğun ana dili, sözcük dağarcığı genişler, çocuk yeni kavramlar öğrenir.

Masalın kendine özgü şüresel anlatımı, dili, henüz okuma çağına gelmemiş çocuklarda, okutuya, kitaba karşı ilgi uyandırır. Okuma yazma bilen çocuklarda ise okuma alışkanlığı kazanmalarına yardımcı olur.

Öğretmenin gerçekleştirmesi için öğrencinin dikkat etmesi, dinlemesi gerekir. Çocuk masalı dinlerken veya masal okunurken bu ilgi sayesinde dikkatle dinlemesi öğrenir. Böylece bir etkinliğe dikkat etme süresi uzayan çocuk, öğretmenin daha uzun süreli, daha dikkatli dinleme yeteneği kazanır. Sonuçta öğrenme başarısı artar. Bu da masalın bir başka yararlarıdır.

Ayrıca masal yolu ile çocuğun belleği gelişir. Bellek, zekanın ön önemli öğelerinden biridir. Masal yolu ile çocuğa, ileride sahip olacağı pek çok değerler de kazandırılabilir: Dürüstlük, paylaşma, nezaket, alçak gönüllülük, iyilik etmek, düşmanlık karşısında cesaret gösterme... Dolayısıyla bu gibi erdemler çocuk kendini ileride bekleyen tehlikelere karşı da bu sayede uyarılır. Cinler periler birer semboldür. İyi cinler, kötü cinler vardır. Periler, güzelliğini, iyi kalpliğini, yardımseverliğini sembolüdür.

Kuru öğütler, ahlak dersleri, yetişkinler dahil hemen herkesin canını sıkar ve özellikle çocuklarda pek etkili olmazlar. Oysa masal, ahlak dersinin kurulduğuna yok eder. Çocukta istendik davranışları geliştirmek amacı ile dramatisasyonu, kukla gibi yöntemlerin yanı sıra masalı da kullanabiliriz.

Ancak masala sadece ahlaksal ve eğitsel açıdan yaklaşmak doğru değildir. Masalın bir estetik ve edebi yönü vardır. Masalın çocukta edebi temelleri oluşturması gerekir.

Masalların çocuğa iyimserlik aşılar, onu neşelendirir, mutluluğunu artırır, onun duygu gücünü zenginleştirir. Çocuğa insan, hayvan ve bitki sevgisini öğretir. Çocukların katı hayal gücünden yoksun kişiler olmamalarında, masalın payı büyüktür.

*Has-Der II. Masal ve Çocuk Sempozyumu Bildirileri...***MASALLARIN ÇOCUĞUN DİL
GELİŞİMİNE ETKİLERİ****PORTRE****Yard. Doç. Dr. Bülent Yorulmaz***YDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi
Türk Dili ve Edebiyatı Başkanı*

İlk, orta ve Yüksek öğretimini İstanbul'da tamamlayan Yard. Doç. Dr. Bülent Yorulmaz, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun olduktan sonra, 8 yıl Orta Öğretimde Edebiyat Öğretmenliği ve idarecilik görevlerinde bulundu. 2 yıl Irak-Bağdat Kültür Merkezi'nde Okutman ve Müdürlük, 4 yıl Pakistan-İslamabad Modern ve Yabancı Diller Enstitüsü Türkçe Bölüm Başkanlığı görevlerinde de bulunan Yorulmaz, Marmara Üniversitesi'nde Master ve Doktora yaptıktan sonra 1993 yılında Yardımcı Doçent ünvanını kazandı. 1993 yılı Ekim ayında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yakın Doğu Üniversitesi'ne Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü kuruluş çalışmalarında bulunmak üzere Üniversiteden görevle gelen Bülent Yorulmaz, halen hem Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Öğretim üyesi olup, hem de Yakın Doğu Üniversitesi'nde 1994-1995 Öğretim Yılında öğretime başlayan Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Başkanlığı'nı yürütmektedir.

Bülent YORULMAZ

Yazının başlığını, "Masalların, Çocuğun Dil Gelişimine Etkileri olarak belirlerken "Dil" kelimesinin tanımı içinde ycr alan öğelerin en geniş anlamıyla ele alınması inancında olduğumu söylemeliyim. Çünkü dil, insan dediğimiz canlı varlığın dünyaya geldiği andan itibaren başlayan zihinsel, kültürel ve sosyal gelişme ve faaliyetlerini kapsayan geniş bir anlamı içermektedir.

Dilin çok genel olarak bir anlaşma, bir iletişim aracı olduğunu belirtip bu araçla duygularımızı ve isteklerimizi ifade edebildiğimizi söyleyebiliriz. Bu aracı da sesler, heceler ve kelimeler gibi temel öğelerden oluşan bir sistem olarak tanımlamamız mümkündür.

Ses ve heceler bir dilin temel yapısı olduğuna göre bir çocuğun, seslenme ve dillenme döneminin de bunlarla başlayacağı tabiidir. Bilindiği gibi, psikolog ve psikolinguistlerin üzerinde hem-fikir oldukları gerçek, çocuğun dil öğrenmede doğuştan getirdiği zihni (bilissel) yeteneğin büyük etkisi olduğudur. Ancak, bunun sosyal çevreden kazanılanlarla pekiştirilmesi de gerekmektedir.

Bu genel ifadelerden hareketle hayatımızın akışı içinde çocukluğumuzdan başlayarak yetişkinlik dönemlerine hatta yaşlılığımıza uzanarak masalın önemini vurgulamak

istiyorum. Konuyla ilgili olarak bugün televizyonlarımızın bir kanalında pek çok kimse tarafından zevkle izlenmekte olduğunu sandığım bir yerli dizinin fon müziğine dikkatleri çekmek istiyorum. Bu dizinin adı "Süper Baba"dır. "Süper" ifadesi bile masallardaki olağanüstülüğün karşılığı değil midir? Fon müzikte şunlar duyuluyor: "Bana bir masal anlat baba, içinde bütün oyunlar, kurtlar olsun, kuzular olsun, şekerler olsun v.s..." Bu, biraz sonra üzerinde duracağım, masalın, insan ilişkilerinin gelişmesinde oynadığı rolün ve aile sevgi ve sıcaklığını daima canlı tutan en önemli unsurlarından biridir.

Hayatının ilk yılını tamamlayan bir bebek bu dönemde itibaren bir araştırma dönemi yaşamaya başlar. Çevresini bazen deneme bazen sına yoluyla tanımaya çalışır. Bu dönem çocuğun kendisinde yavaş yavaş bir güven duygusunun uyanmaya başladığı bir dönemdir. Bu dönemdeki bir çocuğa MASAL VE KİTAP ne ifade eder? Bu dönemdeki çocukla, özellikle resimli kitaplarla, başlatılan zihinsel oyunlar ve meşguliyetler onun sözcük dağarcığını genişletmek ve çocuk bu yıllarla çevresindeki varlıkların adlarını öğrenmeye başlayacaktır. Resimli kitap kahramanlarıyla masallara geçiş yapmak en yararlı yollardan biridir. Çünkü çocukta bu dönemde masala karşı da büyük bir ilgi uyanmaktadır. Bu dönemdeki bir çocuğa mutlaka masal anlatmanın veya okumanın yararı olacaktır. Bu ilgiyle 1.5 yaşına girilmiş bir çocukta, olağanüstü durumları bir tarafa bırakırsak, genelde 100 civarında bir kelime hazinesine sahip olduğu görülecektir. Onun sözcük hazinesinin ve dil gelişiminin hızı ebeveyninin ki bunlar evde anne-baba ve diğer büyükler veya 0-3 yaş arası bir kreşte öğretmen olabilir, ilgisine bağlıdır.

Çocuk 2 yaşından itibaren günlerinin büyük bir kısmını yeni öğrendiği kelimeleri tekrarlayarak geçirir, 2 ila 3 yaş arasında çocuk dilbilgisi ile ilgili kavramları, bazı çekim eklerini henüz kullanmasa da iki-üç kelimelik isim ve fiillerle cümleler kurmaya çlişir, meramını anlatmaya başlar.

Bu dönemde çocuk adeta büyük bir susuzlukla yeni şeyler öğrenmeye ve çevresinde olan biteni anlamaya öylesine tutkundur ki mutlaka ona bir yetişkinin yardımcı olması gerekir. Tabii yetişkinin eğitim düzeyi çocuğun dil

gelişiminde büyük rol oynayacaktır. 3 yaşından itibaren çocuğa anlatılan masallar, artık onun için başı sonu belli olaylardan oluşan, içinde pek çok kahramanların bulunduğu anlamlı öyküler haline dönüşmeye başlayacaktır. Bu dönemde çocuğa masal ve kısa öyküler anlatılırken, kahramanlarını çevresindeki insanlara benzeyen veya kendi gibi olan birilerinin başından geçmiş olaylar gibi anlatmak da mümkündür. Bu onun ilgisini sürekli tutmaya ve anlatılan masal süresince onunla iletişim halinde bulunmak açısından son derece önemlidir. Etkileyici, akılda kalıcı, sevgi dolu, insan sıcaklığını ifade eden kelimeleri seçerek masalları dillendirmek onun kelime dağarcığını zenginleştirecektir. Çocuğa masal anlatırken veya okurken, olaylara konuşmalar göre ses tonunu ayarlamak, masalın güllünc yönlerini ses tonuyla taklid ederek vermeye çalışmak hatta zaman zaman anlatılan masalı keserek devamını çocuktan beklemek onu masala katacağıdır. Masalı keserek çocuğa "bundan sonra neler olacak acaba, sen ne düşünüyorsun, haydi sen masalı bitir bakalım" gibi sözlerle o andaki duygu ve düşüncelerini dile getirmesine fırsat vermek gerçekten onun mutlu edebilir. Burada çocuğa yardımcı olmak da gerekebilir. Onun kelimeleri onun mutlu edebilir. Burada çocuğa yardımcı olmak da gerekebilir. Onun kelimeleri bulmasına, cümleler kurmasına mutlaka yardımcı olunmalıdır. Her güzel kelimesi, her doğru cümlesi teşvik ve tebrik edilmelidir. Bütün bu uğraşlar çocuğun dil gelişimine büyük katkı sağlayacaktır. Büyükler böyle hareket etmekle, sadece çocuğun dil gelişmesine katkıda bulunmayacak aynı zamanda insanı ilişkisi ve duygularının da gelişmesine yardımcı olacaklardır.

3 yaşından sonra kelimelere olan ilgisi adeta bir tutku haline gelen çocuğa masal ve kısa öyküler okunurken, masal ve öyküden hareketle, günlük hayatla ilgi kurularak oynanacak kelime oyunları, örneğin öğrendiği kelimelerin karşıtlarını, eşanlamlılarını veya kullandığı kelimelere kafiyeli olabilecek başka kelimeler bulmasını istemek onun kelime hazinesini geliştirmesine büyük yardımcı olacaktır.

Çocuğun 3 yaşından sonra bir ana okuluna da gönderilmesi mümkündür. Bunun, çocuğun zihinsel ve dil gelişimine büyük katkısı olacağı şüphesizdir. Bu daha çok belki çalışan annenin başvurduğu veya böyle bir kurumda

çocuğuyla daha bilinçli bir ilgilenme olacağına inanan annenin başvurduğu bir yoldur. Her iki durumda da kurum, bu bilinçle kurulmuşsa azami faydayı verecektir. Tabii ki ebeveyn evde de çocuğuna bu bilinçli zihinsel ilerlemeyi ve dil gelişimini kazandırabilir. Çocuğun dil gelişimine yardımcı olabilecek gerekli araç ve gereçleri evde bulundurarak, onunla sürekli ilgilenerek, eğitici oyunlar oynayarak bu yönde gelişmesine katkılarda bulunabilir.

Evde veya okulda bu dönemdeki çocuğa masal okurken, onun rahatça konuşmasına, kendine özgü fikirler üretmesine fırsat verip, masala kendisinden bir şeyler eklemesine imkan tanıyabilir, hayal gücünden doğanları anlatmasını bekleyebilirsiniz. Yanılmıyorsam, hem Türkiye'de ana okul öğretmenliği eğitimi dersleri arasında hem de KKTC'de Öğretmen Koleji'nde buna benzer dersler yapılmaktadır.

Böylece çocuk pek çok yeni kelimeler üretmeye başlayacak, varlıklar arasındaki benzerlik ve ayırmaları kavrayacak, dili daha rahat kullanma imkanına kavuşacaktır. Masalı anlatan veya okuyan kişi masadaki çeşitli varlık adlarından hareket ederek çocuğun dil gelişimine büyük ölçüde yardımcı olabilir. Örneğin masalda adı geçen bir masal kahramanının, bir meyvenin, bir hayvanın adlarının ilk harfiyle başka meyve adları bulmasını çocuktan uçan, yüzen, yürüyen, sürünen hayvan adlarını bulmasını isteyebileceği gibi meyvelerden hareketle renklerinden, kabuklarından, çekirdeklerinden, tatlı ve ekşilerinden hareketle pek çok kelimeyi tekrarlaması, bulması ve varlık arasında karşılaştırmalar yapma bağlantılar kurma imkanı sağlayabilir.

Okul öncesi dönem dediğimiz bu dönemde bütün kitle iletişim araçlarını, TV, video, film, kaset vs. gibi, çok sıkı denetim ve kontrol altında olmak kaydıyla kullanmak mümkündür. Maalesef, bugün bu iletişim araçlarının - istisnalarını her zaman söylemek mümkündür - çocuğun dil, zihinsel ve ruhsal gelişmesine olumlu katkıları olduğunu söyleyebilmek çok zordur. Bu bakımdan, anne-baba ve okuldaki öğretmen, okul çağına gelmiş olan çocuktaki dil ve ruh zenginliğini ve ahlaki şekillenmesini etkileyen görsel ve işitsel yayınları çok ciddi kontrol altında tutmalıdır. Masal ve okunacak her türlü kitap, konu ve dili açısından mutlak surette çocuğun yaşına göre

seçilmelidir.

Modern çağın masalları olan çizgi filmler, bilim-kurgu filmler artık çocuğun odasına girmiştir. Günlük yaşayışımız içinde bunların çocuğun dil gelişimine ve ruh dünyasına etkilerini çok yakından izlemek gerekir. Görsel ve çok cazip bu araçlar gerçekten çocuğu ve her düzeyde öğrenciyi kitaptan koparmıştır. Artık aile içi sevgi ve saygı dolu sohbetler yapılamaz hale gelmiştir. Özene bezene, ninniler, tekerlemeler, masallarla büyüttüğümüz çocuklarımızı televizyonun keyfini keşfettiği andan itibaren bizden kopmaktadır. Tabii ki televizyon çok faydalı bir araç da olabilir. Günümüz modern teknolojisi içindeki yerini inkar etmemiz mümkün değildir. Ancak faydası olduğu yabancı kadar faydasının oranı da düşünülecek bir araçtır.

Hemen hemen hepsi yabancı kaynaklı çizgi filmler, bilim-kurgular ve diğer yayınlar, tercüme ve dublaj nedeniyle, çocuğun programında bu tür yayınlar yüzünden dilimizin gerçekten ne kadar değiştiği şöyle vurgulanmaktaydı. Yabancı kaynaklı filmlerden dublaj nedeniyle dilimize iyice yerleşen "kendine iyi bak" sözü üzerinde duruluyor ve bunun acaba üstünde başında bir bozukluk mu var, aynanın karşısına geçip kendime iyi bir bakayım gibi anlamsız bir ifade taşıdığını, halbuki bunun yerine hoşçakal, esen kal, sağlıklı kal gibi anlamlı pek çok söz bulunduğunu, ne yazık ki bu anlamı karışık kısa sözün (İngilizcesi: Take care-take yourself) bu güzel ifadeleri dilimizden çıkardığı belirtilmekteydi. Ne yazık ki pek çok konuda olduğu gibi dilde de - ki en tehlikelisi budur - bazı şeylerde "In" bazı şeylerde "Out" modası esmektedir.

Hangimiz, günlük hayatımızda çocuklarımızın dilinden bunların örneklerini görmüyoruz. Bugün, vaktiyle üzerinde çok durduğumuz ve derin anlamı üzerinde çok düşündüğümüz Halide Edip Adıvar'ın söylediği: "Beşiği sallayan el dünyaya hükmeder" sözü herhalde çok tartışmalıdır.

Anneler-babalar ve eğitimciler, sevimli, küçük-sevgili varlıklarımız üzerine titremeli ve çok hassas olmalıdırlar. Çocuk, çevre etkisiyle, diliyle ve ruh dünyasıyla kırıcı ve belki de yıkıcı bir varlık haline kolayca dönüşebilir.

Masalın dili, masal anlatıcısının dili, çocuğu masal,

öykü, film gibi araçlarla eğitilenlerin dillcri, sevgi, saygı, hoşgörü, paylaşma, merhamet, kardeş, arkadaş, dost gibi daha sayılabileceğimiz binlerce kelimenin pek çok nüanslarını en geniş ve derin anlamlarında öğretmeli ve çocuk bu dille yetişmelidir. Böyle bir dil anlayışıyla ve öğretisiyle yoğrulan temiz ruh, o henüz dokunulmamış küçüçük kalp yaşamını; çevresine duyduğu sevgi ve saygıyla dolu binlerce sözcükle doldurup, renklendirecektir.

Yazımı tamamlarken, sevgili anne-babalar ve çok değerli eğitimcilerimize bir kere daha hitap etmek istiyorum: Çocuğumuzun hayatında masalın ve kitabın etkisini göz önünde tutarak yetişmesine özen gösterelim. Okul öncesi eğitime özellikle önem verelim. İlk, orta ve yüksek öğretimde dil konusu üzerinde hasasiyetle duralım. Özellikle dil eğitimi verecek eğitimcilerin ve ana okullarında görev yapacak öğretmenlerin yetişmelerinde elimizden gelen tüm imkanları seferber ederek destekleyelim. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde bu görevi başarı ile yürüten, çok değerli eğitimciler yetişiren Öğretmen Koleji vardır. Bunun yanında Yakın Doğu Üniversitesi'nde Fen-Edebiyat Fakültesi'nde Psikoloji Bölümü Başkanlığı'nda yürütmekte olan, İngiliz Dili ve Edebiyatı, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri öğrencileri ve Üniversitenin tüm öğrencilerine sunulan Pedagojik Formasyon dersleri gerçekten değerli hizmetlerdir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde bu tür eğitimin yaygınlaştırılması, her geçen gün ruh sıkıntısı, intihar dalgaları, kargaşalık, çatışmalar, savaşlar, sevgisizlik, hoşgörüsüzlük duyguları içinde boğulan dünyamızın, iklimiyle, havasıyla, suyuyla, süknetiyle, doğal güzellikleriyle bu cennet köşesini daha da güzelleştirecektir.

KAYNAKLAR

Aksan, Doğan: *Her Yönüyle Dil*. 1-2. Ankara Ü.Bsm. 1979

Alpay, Prof. Dr. Meral: "Okul Öncesi Dönemde Edebiyatın İşlevi"

Okul Öncesi Eğitim Semineri. II-III. 1985 s.71-77

Alpay, M-R.Anhegger: *Çocuk Edebiyatı ve Çocuk Kitapları*. Cem Yayınları. İstanbul. 1975

Arbuthnut, Mh-Z. Sutherland: *Children and Books*. Scott Foresman and Company. Chicago. 1972

Arnold, A: *Çocuğumuz ve Oyun*. Ece Yay. İstanbul. 197

Aslan, Nurten: *Oyunla Eğitim*. Ankara. 1977

Baykoç, Necati: "Çocuklarda Dilin Kazanılması" *Okul Öncesi Eğitim Semineri*. 1986 s.90-97

Dodson, Dr. Fitzhugh: *Çocuk Yaşken Eğilit*. Sander Yay. İst. 1978

Dosson, Dr. Fitzhugh: *Baba Gibi Yar Olmaz*. Sander. Yay. İst. 1978

Enginün, Prof. Dr. İnci: "Edebiyat ve Çocuk Edebiyatı" *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları İst.* 1991 s.387-391.

Enginün, Prof. Dr. İnci: "Çocuk Edebiyatına Toplu Bakış" a.g.e. s.392-399

Oktaç, Prof. Dr. Ayla: "Okul Öncesi Eğitimde Bazı Temel Kavramlar" *Okul Öncesi Eğitim Semineri*. IV. 1986 s.81-84

Özgediz, Selçuk: *Türkiye'de Okul Öncesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi*. İst 1979

Sel, Ruhi: "Okul Öncesi Kurumlarında Eğitisel Oyunlar ve Uygulama Yöntemleri" *Okul Öncesi Eğitim Semineri*. II-III. 1985 s.26-34

Slobin, Don Isaac: *Pssycholinguistics*. Scott Foresman and Copany USA. 1979

Yavuzer, Doç. Dr. Haluk: "Okul öncesi Dönemde Ailenin İşlevi" *Okul Öncesi Eğitim Semineri*. II-III. 1985 s.22-26

*Has-Der II. Masal ve Çocuk Sempozyumu Bildirileri...***TOPLUMSAL OLUŞUMDA
MASALLARIN YERİ****Kudret AKAY**

İnsanlar aslında her zaman topluluk olarak yaşamışlardır. Bu yüzden toplumsal oluşum kavramı, modern toplumun ortaya çıkış sürecinin kavranmasında

PORTRE**Kudret AKAY**

9 Temmuz 1958'de Lefkoşa'da doğdu. Lise öğrenimini Lefkoşa Türk Lisesi'nde tamamladıktan sonra eğitimine İngiltere'de devam etti. (1979-1994) yıllarında İngiltere'de bulunduğu süreç içerisinde "Toplum Radyosu'nda" program yapımcısı Hackney Kıbrıslılar Birliği'nde Toplum Gelişim Memuru olarak çalıştı. Londra Üniversitesi ve Kıbrıs Yakın Doğu Üniversitesi'nde çeşitli konularda dersler verdi. Araştırma yazılarının bir bölümü yabancı basında ve yayın organlarında yayımlandı

kullanılabilecek çok doğru bir kavram değildir. Ancak insanın her zaman parçası olduğu bu topluluklar, zaman ve mekana bağlı olarak değişiklikler göstermişler ve hala daha da göstermektedirler. Yani bir toplumdaki ziyade bir toplumsal değişim süreci yaşamaktayız. Oluşan topluluklar değil ama onların yeni tanımlamaları ve onlara yüklenen anlamlardır.

Yani kimi dönemde klanlar, kavimler veya boylar olarak ortaya çıkan insan toplulukları, tarih kesiti içerisinde şehir toplulukları (city state), feodal topluluklar ve benzeri şekilde oluşumlar da göstermişlerdir. Günümüzde ise modern toplumlar uluslar olarak şekillenmişlerdir. Günümüzde en azından içinde bulunduğumuz coğrafi bölgede, ne klanlar, ne boylar, ne de kavimler kalmıştır. Benzeri bir şekilde de bugünün modern uluslarında da kavimlerin, klanların var olduğu dönemlerde rastlamak mümkün değildi. Ama tüm dönemlerde insan toplulukları olmuştur.

Konuyu çok dağıtmadan bir de eklenmesi gereken olgu sanırım, tarihin bir kesiti içerisinde yaşayan bu kavimlerin ve klanların ancak modern zamanlarda kavim

veya klan olarak tanımlandıklarıdır.

Gerek modern zamanlarda gerekse tarihte kalmış toplulukları farklı olarak nitelendirmek mümkünse de, sonunda tüm farklı yaklaşımların üzerinde anlaşıldığı veya en azından anlaşılması gerektiği bir olgu, insan topluluklarının kültürel topluluklar olduklarıdır.

Kültürün tanımlanmasına değişik yorumlar getirebiliriz, hatta spesifik bir topluluğun kültürel analizinde farklı sonuçlara varabiliriz, Ancak bütün toplumların kültürel olgular olduklarını yadsıyamayız.

Kültürü nasıl tanımlarız? Sanıyorum üzerinde en fazla anlaşılabilir ve kabul edilebilir ama çok kabaca bir tanım olarak kültürü, bir topluluğun davranış biçimlerinin kabul edilen bütünü olarak kavrayabiliriz. Ve yine çok basit bir gözlemlerle kültürün değişmekte olduğu sonucuna, kabul edilebilir davranışlar bütünü gösterdiği değişiklikten varabiliriz. Kültür devamlı bir değişkendir.

Basit bir örnek olarak bir dönemde görürlükle evlenmenin kabul edilen bir norm olmasına rağmen günümüzdeki normun bu olmadığını gösterebiliriz. Ancak hemen şunu da eklemek gerekiyor. Görürlükle evlenmenin norm olduğu dönemlerde bile bu normun dışına çıkanlar da vardır. Günümüzde de kabul edilebilir normun dışına çıkılabildiği gibi.

Kısaça yapılan bu toplum ve kültürle ilgili tanımlamalardan sonra masalların bu olgularla olan ilişkilerine geçelim.

Kültürel Değişimin Ögesi Olarak Masallar

Toplumların sürekli değiştiklerini daha önce belirtmiştim. Bunu biraz daha açarak bu değişikliğin hem fizyolojik hem de kültürel olduğunu da söyleyebiliriz. Örneğin bundan 50 yıl önce Kıbrıslı Türk olarak nitelenen topluluğun x sayıda Ahmetlerden vey sayıda Mehmetlerden oluşmuş olduğunu varsayarak dahi, bugün elli yıl sonra onlar olmamasına rağmen hala Kıbrıslı Türk denilen bir topluluk vardır. İşte kendini oluşturan yöreler teker teker yok olsalar da, toplumların devamlı sağlayan öğelerden bir tanesi kültürel varoluştur.

Modern toplumların sürekliliğini sağlayan kimi öğelerle masallar arasında nasıl bir ilişki kurabiliriz?

Modern toplumların sürekliliğini sağlayan kimi öğeleri aynı anda varolma hissi, bir kolektivitenin üyesi olma bilinci, diğeri tanımlama bilinci olarak sıralayabiliriz.

Bir analogi olarak ilkökula yeni başlayan çocukların kendi aralarında gruplaşmalarını ele alalım. Bu

gruplaşmalar zamanla değişse de önemli olan çocukların çeşitli nedenlerle gruplara ayrıldıklarını ve bu grupların büyüklüklerinin değişiklik gösterdiklerini biliyoruz. Yani kimi zaman kırmızı sınıfa karşı mavi sınıf olarak gruplar oluşurken kimi zamanlarda da Fenerbahçe ve Galatasaraylı olarak gruplaşmalar olabiliyor.

Çocukların kimi kategoriler etrafında gruplaşabileceklerini saptamaktan daha da önemli olan bir saptama ise sanıyorsam, onların kendi taşıdıkları düşüncelerin veya hayallerin başkaları tarafından da taşınıldığı hissini verdiği güvencedir. Yani bir topluluğa ait olmanın verdiği güvence.

Tommi ve Teksasların okuduğu çocukluk döneminde, bunlardan habersiz olan bir çocuğun yaş grupları arasında yaşayacağı sıkıntıları tahmin etmek güç olmasa gerek.

İnsanoğlunun küçük yaşlardan başlayarak, gruplara ait olmayı kavramasının yanısıra, bu gruplara başkalarının da dahil olduğu yargısı sürekliliği sağlayıcı bir faktördür.

Masalların ise bu sürekliliği sağlamada yerleri olduğunu vurgulayabiliriz. Aynı masal, aynı hikayeyi, aynı çizgi hikayeyi başkalarının da dinlediğini, gördüğünü, okuduğunu bilmek gruba ait olma duygusunu güçlendirir.

Bu masalların, hikayelerin veya fablların içeriğinin ne olduğu bu açıdan önemli değildir. Ama içeriğinin önemli bir başka açıdan anlam kazanır. Yani aynı anda birden fazla çocuğun Uyuyan Prenses'den haberdar olmasının işlevi değişik ama Uyuyan Prenses'in uyumasının Prensin öpmesi ile mi, yoksa bir kaza sonucu boğazına takılan elmanın aniden dışarı fırlaması ile mi olduğunun işlevi de değişiktiir.

Kurtulması gereken zavallı fakir kızın saçlarının sarı, gözlerinin mavi olmasının işlevi kötülerin siyahla simgeleştirilmesi ile ilişkilidir. Ve sanıyorsam düğünlerin kırk gün kırk gece sürmesinin, tarihi olgudan değil ama hayali bir geçmişe sahip olunma istencinden kaynaklandığını belirtebiliriz. Masallar iyi ve kötünün zıtlarına alanlardır. Ancak neyin iyi, neyin kötü olduğu ise bir başka sorundur. Kadının masallardaki rolü de ilginçtir. Çoğu masallarda (hepsinde olmasa dahi) kadın iyi ile kötüyü simgeleştirirken, iyinin özellikleri ile aile, annelik, fiziki güzellik, güçsüzlük ve yetersizlik simgeleştirilirken, kötü ile fiziksel çirkinlik, üvey annelik ve kıskançlık simgeleştirilmektedir. Dinsel tınıların ve ahlaksal tercihlerin bir tür sunuşlarıdır.

Eleştiri... Yanıt... Eleştiri... Yanıt... Eleştiri... Yanıt... Eleştiri...

TİKSİNDİRİCİ KANSIZLAR

Tuncer BAĞIŞKAN

Karşılıklı hoşgörü demokrasininin temel ilkelerinden biridir. Buna ek olarak kişinin düşüncelerini özgürce, gerek yazılı gerekse sözlü olarak ifade etmesi de sadece demokrasinin gereklerinden biri olarak kalmayıp "İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi"nin temel kurallarındandır.

1994 yılında XII. Halkbilimi Sempozyumu'nda görüşlerini bilimsel bir şekilde ortaya koyan Araştırmacı Sayın Ahmet Erdengiz'e yerel bir gazetede bir eleştiri değil de bir saldırı yapılmıştır. Bu saldırıya karşı yine bir Halkbilimi Araştırmacımız Arkeolog Sayın Tuncer Bağışkan'ın kaleme aldığı yazıyı dergimizde yayınlamayı uygun görüyoruz.

Birlik Gazetesi Yazı İşleri Müdürlüğü

LEFKOŞA

Konu: Tiksindirici kansızlar başlıklı yazınız hk.

İlgi: Gazeteniz 27 Temmuz 1995 tarih ve "Tiksindiren Kansızlar" başlıklı yazısı.

Öncelikle şunu belirtmek isterim ki, gerek içerik ve gerekse takdim şekli itiban ile bilimsel verilerden yoksun olan ilgi yazınızla, boy hedefi durumuna getirmek istediğiniz araştırmacı yazar Sn. Ahmet Erdengiz'e zarar vermeniz veya konuya ilişkin olarak yayınladığınız bilimsel verileri çürütmeniz mümkün değildir. Peçeli araştırmacımız kendini ortaya koyma medeni cesaretine sahip olmuş olsaydı, Milli Arşiv belgelerine de dayanarak ona da bir iki laf söyleyebilecektim.

İddia olarak nitelediğiniz bilimsel gerçekleri bilimsel verilerle çürütme kapasiteniz olsaydı, daha inandırıcı olurdu. Sn. Ahmet Erdengiz'in bilimsel araştırma yazılarını şövenizmde sizden geri kalmayan Başpiskopos Hrisostomos'un demeçleriyle karşılaştırmanız, bazı gerçekleri tersyüz etmenize yeterli değildir.

Siz istesenez de istemesenez de Kıbrıs Türk toplumunun kimlik arayışları devam edecek; duyulmasını istemediğiniz bazı gerçekler kanıtları ile birlikte bir bir yayımlanacaktır. Halen yaşayan yaşlılarımızın ifadelerinden ve bugüne kadar yayımlanan kaynak kitaplar ile Millî Arşiv belgelerinden, Kıbrıs'taki hangi köylerin Rumlaştığı, hangilerinin ise Türkleştiği öğrenilmektedir. Müflü Ziyai Efendi'nin bu konuda kaleme aldığı 11.7.1905 tarihli dilekcesi de bu işin cabasıdır.

Yakın geçmişimizde, şimdi de olduğu gibi bazı Türk'lerin kiliselere mum adadıkları, Meryem Ana ikonlarına ibadet ettikleri, papazlara dua okutup ölümlerini de papazlara gömdürdükleri iftira değil, olağan vakalardı. Kıbrıs'ta yaşadığınıza göre geçmişteki bu oluşumların neden ve niçinlerini bilmemeniz mümkün değildir. Kaldı ki mum adama inancının kaynağı Hristiyanlık değil de çok tanrılı dinler dönemine dayanmaktadır. Konuya inkarcılıkla değil de bu yönde yaklaşmış olası idiniz daha inandırıcı olurdu. Kültürlerin akışkan ve yapışkan olduğu düşünülürse, çağlar boyunca nüfusunun büyük bir bölümü Anadolu'dan beslenen Kıbrıs insanının inançları doğrultusunda bazı değerleri benimsemesi veya bazılarını dışlaması kaçınılmazdır.

Linobambaki veya "Gizli Hristiyanlar" konusu sadece Kıbrıs'ta değil, Anadolu başta olmak üzere Osmanlı İmparatorluğu'nun çeşitli yerlerinde (Girit, Sırbistan, Makedonya, Arnavutluk v.s) açığa çıkan bir oluşumdur. Osmanlı'nın adaya gelmesiyle canlarını kurtarmak veya menfaat sağlamak isteyen Latin veya Hristiyanların "Linobambaki" adı verilen bir zümre oluşturduğu bir gerçektir. Dış görünüş itibarı ile Müslüman görünen bu insanlar Hristiyan inançlarını sürdürmekteydiler. Ancak Osmanlı döneminin kapanmasıyla Linobambaki topluluğunun Hristiyan ve

İslam toplumları tarafından özümsemek suretiyle tarih sahnesinden çekildiği Sn. Nazım Beratlı tarafından ortaya konmuş bulunmaktadır. Bu konu Sn. Haşmet M. Gürkan, General Luigi Palma Di Cesnola, Dixon, Mrs. Scoot Setevenson, Hackette gibi yazarlar tarafından da işlenmiştir. Sn. Ahmet Erdengiz ise bu konuyla ilgili olarak yayınladığı araştırma yazısında, Linobambakilerin yeniden Hristiyanlığa döndüklerini söylemiştir. Sn. Ahmet Erdengiz "Osmanlı İmparatorluğu Topraklarında ve Kıbrıs'ta Gizli Hristiyanlar" konusunu işlerken, şövenizm ile yalancılıkta sizlerden geri kalmayan Başpiskopos Hrisostomos'un iddia ettiği "Türklerin bir çoğu İslamlaştırmış Rumlardır" sözlerini bakınız nasıl yanıtlamıştır:

"... Bu monografinin takdimine... Linobambakilerin kimliği ile ilgili olarak sıkıca yapılan bir hatayı düzelterek başlamak istiyorum. Hemen kesinlikle vurgulamalıyım ki gizli Hristiyanlar ve bu gruba dahil olan Linobambakilerin Müslümanlaşan Hristiyanlar veya Hristiyanlaşan Müslümanlarla hiçbir alakası yoktur... Gizli Hristiyanlar dış görünüşte İslamiyeti kabul etmiş görünen ancak kendi aralarında ve gizlice Hristiyanlık inançlarını ve mümkün olduğunca Hristiyan tapınma şekillerini ve inancına bağlı olarak bazı örf ve adetlerini gizlice sürdüren kişilerdir."

Kıbrıs'ın Türk kimliğini oluşturan Türkmen'lerin Kıbrıs'taki varlığı inkar edilemez bir gerçektir. Ancak bu konuyu gündeme getirmeyip devşirme padişahlar ve gayri müslim zevceleri tarafından yönetilen Osmanlı İmparatorluğunun Türk olarak lanse etmenizi cehaletinize bağlamak isterim. Yazınızın bir yerinde Kıbrıs Türkünün kimliğini aydınlatma arayışı içinde olanların Kıbrıs Türk toplumunu tarihi kökenlerinden koparmayı ve Anavatan'la olan ilişkilerini darbederek güçsüz ve desteksiz konuma düşürmeyi amaçladıklarını iddia etmektesiniz. Bu konudaki yaklaşımınızı basitlik olarak değerlendirmekte isem de, size sizin yöntemlerinizle yanıt vermem gerekirse, acaba Osmanlı İmparatorluğuna bölüp çoklettiğini iddia ettiğiniz yabancı ajanlara yataklık yapan içteki işbirlikçiler arasında İtihat ve Terakki Cemiyeti'nin önde gelen liderlerini (Talat Paşa gibi), Mustafa Kemal Atatürk'ü, Kıbrıs'a

sürülen Vatan-Millet şairi Namık Kemal'i de koymuş olmuyor musunuz? Osmanlı'ya övgü düzeyim derken gaf yaptığınınzın herhalde farkında değilsiniz. Osmanlı İmparatorluğu ile birlikte hilafeti dağıtıp laik bir Türkiye yaratan kişilere, bilinçsizce de olsa dil uzatmanız, iddia ettiğiniz Anavatan'la ilişkilerimizi darbedip bizi güçsüz ve desteksiz bir konuma düşürmez mi? Türkiye Cumhuriyeti II bin yıllık bir kültür mirasının üzerine kurulmuş olan laik bir devlettir. Orta Asya'dan M.S XI'inci yüzyılda Anadolu'ya göç eden Türklerin zaman süreci içinde Anadolu'daki yerli halklarla kültür çevrelerine mensup insanların yanı sıra Alevi Türkmenlerin, Yörüklerin ve gayri müslimlerin de şu veya bu şekillerde Kıbrıs'a yerleştirildikleri de bilinmektedir. Kıbrıs'a yerleştirilen Anadolu kökenli bu nüfusun Kıbrıs'ın yerli halklarıyla temasa girmeleri ve bazı ortak değerlere sahip olmaları kaçınılmazdır.

Ahilik ve Ahi Evran geleneğini ilk kez tarihi süreç içinde inceleyip bilimsel verilerle ortaya koyan Sn. Ahmet Erdengiz'dir. Ahi Evran'ı konu alan olayın efsanesi Roma döneminde Ma ve Hristiyanlık döneminde ise Aziz Mamas efsanelerindeki olayın ayınsıdır. Günümüzden yaklaşık 12 bin yıl önce gerçekleşen ve değişik ulusların mitolojilerine Tufan adıyla geçen olay, Gilgamiş destanında Ur Napişti'ye, daha sonra kaleme alınan Tevrat'ta ise Nuh Tufanı olarak Nuh'a bağlanmaktadır. Bu bağlamda, Ahilik geleneğinin Piri Ahi Evran öyküsüne dayanması sizin için çok mu aşağılayıcıdır? Yoksa Türk olmak demek, kültürel etkileşime kapalı olma ayrıcalığına sahip olma anlamına mı gelmektedir. Hiç güleceğim yoktu; gıdıklayın bari de güleyim!!!

Çamur atmak istediğiniz Sn. Ahmet Erdengiz'in ve çevresinin "Kıbrıs Kültürü"nü değil de "Kıbrıs Türk Kültürü"nü savunduğunu biz gayet iyi biliyoruz. Sizin de bunu öğrenebilmeniz için Halkbilimi Dergisi'nin 29'uncu sayısında yayımlanan araştırma yazısının konuyla ilgili kısmını bilginize getirmek isterim: "(Kıbrıs Türk ve Rumlarının) ortak değer ve davranış şekilleri bir Kıbrıs halkını kesinlikle meydana getirmemiş veya bir Kıbrıs Milletini oluşturmamıştır.."

Kıbrıs'taki nüfusun günümüzden dokuz bin yıl önceden Anadolu'dan beslendiği gayet iyi bilinmektedir. Rumlar bizim bu adada misafır olarak bulunduğumuzu iddia ederken, siz ise bu adaya 1571 yılında geldiğimizi iddia etmekte onların iddialarını destekleme konumuna düşmüş bulunuyorsunuz. Oysa ki tiksindiren kansızlar olarak tanımladığınız Sn. Ahmet Erdengiz, bakanız Halkbilimi'nin 29'uncu sayısında bu konuyu nasıl ele almıştır: "Kıbrıs Türkleri, Rum Lideri Vasiliu'nun iddia ettiği gibi bu adanın 400 yıllık misafırı değil, büyük çoğunluğu Kıbrıs'ın tarihi nüfus kaynağı olan oluşturan Anadolu'dan gelip bu adanın 9000 yıllık kültür mirasıyla yoğrulmuş toplumdur. Bu toplum oluşurken ona katılan unsurlarla gelişmiş, zenginleşmiş ve Kıbrıs Tarihinin derinliklerine kök salmıştır. Kıbrıs Türk toplumu ve özellikle de gençliği bu gerçekleri kavrayabildiği oranda bu topraklara yapışacak ve ona bu adada yaşam hakkı tanımak istemeyen Rum Liderliğinin askeri, ekonomik ve kültür baskılarına karşı durabilecektir."

Araştırmacılarımızı, Rum Lobisinin desteklediğini iddia ettiğiniz Anglo-Amerikan planının bir parçası konumuna sokma gayretiniz boşunadır. Bilim dışı görüşlerinize katılmayanları eskiden "Kominist" diye Rusya'ya veya "Gavurcu" diye Güney Kıbrıs'a gönderiyordunuz. Amerika'ya gönderme şekli herhalde yeni hastalığınızdır. Biz bu ülkeden memnunuz. Eğer siz Orta Asya özlemi içerisindeyseniz niye bu ülkeyi terkedip, Orta Asya'nın geniş topraklarındaki turistik bir otağında hayal alemine dalmıyorsunuz?

"Biz Osmanlı Türküyüz" diyen çevreler öncelikle aralarında bir anlaşmaya varmaları gerekmektedir. Bir kaç yıl önce Kıbrıs'a gelen Doç. Dr. Ayça Adalılar, günümüzden dokuz bin yıl önceki Hirokiya kültürünün Ortaasya'dan gelen Türkler tarafından kurulduğunu iddia etmişti!!! Gazeteniz ise bu tarihi 1571'e indirmiştir. Önümüzdeki günlerde bu tarihi 1974'e indirirseniz hiç şaşmayız. Kıbrıs Türk toplumunun kimlik arayışını bu kadar basite indirgememiz açıkca ayıp kaçmaktadır. Bilimsel verilere saygınız yoksa, bari kendi kendinize saygı duyun beyler...

1. Uluslararası Çocuk ve Barış Festivali...

ÜLKEMİZİN KÜLTÜR-SANAT YAŞAMINA YENİ BİR SOLUK

Öcal ERTEN

Ülkemizde bu yıl tamamen çocuklara yönelik uluslararası bir festival gerçekleştirildi.

Millî Eğitim ve Kültür Bakanlığı ile Halk Sanatları Derneği (Has-Der)'nin düzenlediği bu festivalde, çocukların saf, temiz ve canlı canlı renkli dünyalarından yararlanılarak, ülkemizin kültür-sanat yaşamına yeni bir soluk getirildi.

29 Mayıs-4 Haziran tarihlerinde düzenlenen bu festivalin en iyi şekilde planlanıp organize edilmesinde, hiçbir fedakarlık ve özveriden kaçınmayan, amatör bir ruhla profesyonel gibi çalışan organize komitesi, şu kişilerden oluşmaktaydı.

- 1- Feyzi Derat, Organizasyon Komitesi Başkanı
- 2- Kani Kanol, Organizasyon Komitesi Başkan Yardımcısı
- 3- Derviş Kansu
- 4- Engin Anıl
- 5- Hüseyin Üstün
- 6- Öcal Erten
- 7- Salahi Döşemeci
- 8- Fatma Kükrer
- 9- Alparslan Uzun
- 10- Savaş Madi
- 11- Serhat Bayar

Festivale; Azerbaycan, Bulgaristan, Litvanya, Macaristan, Polonya, Türkiye ve KKTC'den katılan yüzlerce çocuk, kendi ülkelerinin kültür değerlerini içeren, halkdansları ve müziklerden örnekler sergilediler.

Bu festival kapsamında Gazimağusa'da Kıbrıs Sanat Derneği

Çocuk Kulübü, Güzelyurt'ta Güzelyurt Amatör Sanatçılar Derneği (GASAD) etkinlikler düzenlerken, Atatürk Kız Meslek Lisesi'nde okul öncesi çocuklara yönelik etkinliklerle festivale renk ve güç kattılar.

Dünyanın değişik köşelerinden adanıza gelen ve yaşları 8-13 arasında değişen ikiyüze yakın çocuk, Şht. Tuncer, Şht Ertuğrul, Necati Taşkın, Gelibolu ve 23 Nisan İlkokullarında okuyan öğrenciler tarafından misafir edildiler. Bu kısa sürede, ev sahibi çocuklar ile misafir çocuklar arasında ileride hep hatırlayacakları ve hiç

Barış güvercinleri uçurtulurken.

unutmayacakları sıcak dostlukların temeli atılmış oldu.

Festival Organizasyon Komitesi, misafir çocukların daha önce adını dahi duymadıkları bu küçük adanın, zengin tarihi ve turistik yerlerini gezme olanağı bulacakları ve burada kendi kültürlerini sergileyebilecekleri bir festival programı yapmaya özen gösterdi. Bu program sayesinde, ülkemizde kaldıkları 6 günlük kısa sürede ülkemizi tanıyan misafir ülke çocukları, Kıbrıs Türk Halkının büyük sevgi ve beğenisini kazandılar.

1. Uluslararası Çocuk ve Barış Festivali'nin tarihleri içine gelen "1 Haziran Dünya Çocuk Günü" düzenlenen çeşitli etkinliklerle kutlandı. Türkiye dahil pek çok ülkenin kabul ettiği "Çocuk Hakları Bildirgesi"nin, ülkemizde de kabul edilmesi için 1 Haziran günü K.K.T.C. meclisi önünde düzenlenen etkinlikte yerli ve yabancı çocuklardan oluşan 20 kişilik bir komite, Meclis başkanına bir dilekçe

Konuk ekiplerin Atatürk Meydanı'ndaki gösterisi.

1. Uluslararası Çocuk ve Barış Festivali 1. International Children and Peace Festival

29 Mayıs-4 Haziran

29 May-4 June

1995

Kuzey Kıbrıs

North Cyprus

Festival Broşürü

vererek, söz konusu bildirgenin kabul edilmesi için gerekli yasal işlemlerin başlatılmasını talep ettiler. Daha sonra K.K.T.C. meclisi önünden hareket eden kortej, (L/şa İlkokulları, Anaokullar, Dernek ve misafir ülkelerden oluşan toplam 26 grup) Şarkılar söyleyerek Atatürk Meydanı'na geldiler. Burada dans ederek Barış güvercinleri uçurarak "Tüm Dünyada Barış"ın gerçekleşmesini dilediler.

Kıbrıs Türk Çocuklarının Dünya Çocuklarıyla sevgi, dostluk ve barışı paylaşmaları "Uluslararası Çocuk ve Barış Festivali" K.K.T.C.'de düzenlenen "İlk Uluslararası Çocuk Festivali" olmasının yanı sıra, kurulan sıcak dostluklar hem ülke tanıtımına hem de dünya barışına büyük katkı sağlamıştır.

Bu festivalin Organizesinde Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı ile Has - Der'in yapmış olduğu ortak çalışma göstermiştir ki, sivil toplum örgütlerinin varlığını kabul eden, onların tüzel kişiliklerine gerekli saygıyı ve anlayışı gösteren, resmi kurumlar ile işbirliği içerisinde ülkenin ve halkın yararına çeşitli etkinlikler düzenlenebilmektedir.

Festivale katılan çocuklar Lefkoşa'daki kortej'de.

1. Uluslararası Çocuk ve Barış Festivaline katılan misafir çocukların Cumhurbaşkanı Sayın Rauf Raif Denktaş'ı ziyareti. (Altta)

Gözlem...Gözlem...Gözlem...Gözlem...Gözlem...Gözlem...Gözlem...Gözlem...Gözlem...

Bir Alman Çiftin Kıbrıs Gözlemleri

Ahmet AN

Max Hermann Ohnefalsch - Richter, 1850 doğumlu, tarım ve doğa bilimleri eğitimi görmüş bir kişiydi. 1878 yılında Kayzer Alamanyası'nın Başbakanlık Dairesinin önerisi üzerine Kıbrıs adasına bir gazete muhabiri olarak gönderilir. Ama o Kıbrıs'ta daha çok arkeoloji ile ilgilenir ve çeşitli kazılarda bulunur. 1879'da Larnaka - Kition bölgesinde "büyük bir keşif" ortaya çıkarma arayışıyla ilk kazılarına başlar. Ertesi yıl "Ağaçlandırma Dairesi" nin ileri geleni olarak adanın ağaçlandırılması kampanyasına katılır. Salamis'te yaptığı kazılar sonucunda bazı hayvanlar ile Zeus Tapınağı'nı gösteren mozaik döşemeyi bulur. Bundan başka Ahna, Ormidya, Ksilotimba ve Katida - Linu'daki kazıları gerçekleştirir. Bir Kıbrıs Müzesi'nin kurulması için İngiltere'nin o zamanki Başbakanı Gladstone'u ikna ederek, bunu 1883'de gerçekleştirir. British Müzesi ile Kıbrıs Müzesi adına Dali, Alamibra, Katidata, Degirmenlik vb yerlerde kazılar yapar. Kıbrıs Müzesi'nin kataloğu'nun hazırlanmasına katılır, Di Cesnola'nın Kurium'daki kazılarda kullandığı yöntemleri eleştirir. Dali'nin doğusundaki Akropolis'in kazıları için Alman hükümetinden parasal yardım sağlar, Berlin Kraliyet Müzesi adına da Tamassos ve Ayios Irakliodos'daki kazılarını gerçekleştirir.

Zengin koleksiyon Viyana'da sergileniyor.

Ohnefalsch-Richter 1890'da geri ülkesine döner ve Kıbrıs'taki 12 yıllık yaşamıyla ilgili olarak bir konferans verir. "Neue Freie Presse" adlı gazetede tam metni yayınlanmış olan bu konferansta, birlikte getirdiği zengin etnografik, arkeolojik ve el sanatlarıyla ilgili materyali dinleyicilerine göstermiş büyük ilgi toplamıştır. Bu

koleksiyon, Viyana Halk Sanatları Müzesi'ne ait Kittsee Kalesi Etnografya Müzesinde halen sergilenmektedir. Doğa Tarihi Müzesi'nin Antropolojik - Etnografik Bölümü tarafından 1890'da Ohnefalsch - Richter'den satın alınmış olan bu 70 etnografik eser arasında şunlar vardı: Laptalı Dimitri Çimuris'in yaptığı 30 kadar seramik eser, üzeri işlenmiş su kabakları, hasır işi sestalar ve terazi kefelere, bıçak, sistra, orak ve kapı kilidi gibi metal eşyalar, iğne işi, çapraz işi el nakışları ve kumaşlar, tahtadan yapılmış tuzluk ve biberlik. Bu arada 3 telli ve su kabağından gövdesi olan bir müzik aleti ve 2 tane oyuncak olarak kaydedilmiş eşya, koleksiyondan çalışanlar arasındaydı.

1889'da Lefkoşa'da sadece bir tek sayı olarak yayımlanan "The Journal of Cyprian Studies" adlı bir dergi de çıkmış olan Max Ohnefalsch - Richter, 1890 yılında Leipzig Üniversitesi'nin Felsefe Fakültesin'de "Kıbrıs'taki antik kültür yerleri" konulu doktora tezini verip, aynı yıl hem Almanca, hem de İngilizce olarak Berlin'de kitap olarak yayımlandı. Dünyanın çeşitli yerlerini dolaşıp konferanslar veren ve çeşitli müzelerle elindeki antika eşyaları satan bu Alman araştırmacı, 1890'da "Kıbrıs, İncil ve Homer" başlıklı bir başka kitap daha yayımlandı.

Eşiyle Birlikte Yeniden Kıbrıs'ta

Magda adında, klasik yunan eğitimi almış ve hem Rumca, hem de Türkçe konuşabilen kültürlü bir hanımla evlenen Max Ohnefalsch - Richter, 1894'de yeniden ve eşiyle birlikte Kıbrıs'ta araştırmalarına devam etti. Bu kez yanında eşi de vardı ve Arkeolojik kazılarda kendisine yardımcı olmaktaydı. Magda, 1894 ile 1912 yılları arasında 8 yıl Kıbrıs'ta sürekli olarak kaldı. Max, bazen geri Almanya'ya dönüyordu. Kıbrıs'a son yolculuğunu 1910'da

yaptı ve 1917'de Berlin'de öldü.

Richter Albümü

Alman imparator ve imparatoriçesi tarafından finanse edilen Ohnefalsch - Richter çiftinin 1895 yılında yaptıkları Kıbrıs ziyareti, tek kopya olarak hazırlanmış olan önemli bir fotoğraf albümünün hazırlanmasına yol açmıştır. Karı - Kocanın birlikte hazırladıkları bu albüme, 129 orijinal fotoğraf ve 7 sulu boya orijinal resim ayrıntılı bir kaligrafî eşliğinde İmparator ailesine sunulmuştur. "Kıbrıs'tan Çalışma Yaprakları" başlığını taşıyan albüme, ayrıca zamanın diğer tanınmış fotoğrafçılarından olan J.P. Foscolo, J.Thomson, L. Glazner ve C. Enlar'tan da yararlanılmış olup, sulu boya resimler E. G. Foot ve Max Ohnefalsch - Richter'e aittir. Kıbrıs Rum kesiminde faaliyet göstermekte olan Halk Bankası, Haziran 1992'de Londra'daki Sotheby's Müzayedesinde bu albümü satın almış ve Anna Marangu'nun İngilizce çevirisiyle 1994'de yayımlanmıştır.

Kıbrıs'taki Gelenek ve Görenekler

İlgili Kitap

Bu paha biçilmez ve büyük tarihsel ve kültürel değeri olan albümle birlikte, Halk Bankası tarafından yayımlanan bir başka değerli eser daha vardır; "Kıbrıs'taki Yunan Gelenek ve Göreneklere", Magda Ohnefalsch-Richter tarafından 1913'de Berlin'de Almanca olarak basılan bu kitabın Rumca çevirisini yine Anna Marangu yayıma hazırlamış ve 1994'de yayımlanmıştır. (369s. Ekte 266 resim ve 80 çizim)

Leipzig'deki "Deutsche Bücheri"da orijinal Almanca baskısını inceleme olanağını bulduğumuz bu kitapta yaptığımız bazı önemli alıntılar aşağıda vereceğiz. Magda, kocası Max'la birlikte Kıbrıs'ın her yanına yaptıkları gezilerde halkla iyi bir iletişim kurmuş ve daha öncelisi sıradan insanların psikolojisini kavramada üstün bir başarı göstermiştir. Kitapta onun gözlem gücü, genel ve özel bilgisinin genişliği hemen dikkati çekmekte ve kitap baştan sona çok rahat ve sürükleyici bir biçimde okunabilmektedir.

300 yıldan fazla süren Osmanlı egemenliğinden sonra gelen İngiliz yönetimi Kıbrıs'ta önemli bir geçiş dönemini oluşturmuştur. Bu sıralarda Kıbrıs'ta yaşanmış olan eşinden aldığı bütün bilgileri not eden Magda, kendisinin de 1894'den 1912'ye gözlemlediği Kıbrıslı'ların gelenek ve görenekleriyle ilgili bilgilerle birleştirmiş ve 1913'de Londra'daki British Müzesindeki kütüphaneden elde ettiği ek bilgilerle kaynaştırarak kitaplaştırmıştır.

"İngiliz işgali sırasında ve kısa bir zaman içinde

adadaki gelenek ve göreneklerin çoğu ortadan kalkmıştır" diye yazan Magda Ohnefalsch-Richter, "Sunuş" yazısında şöyle demektedir: "Kıbrıs'ta uzun veya kısa sürelerle yaşamış olan ve çoğu kez kendilerini baş köşeye koymuş ve çevrelerindeki topluma ilgi duymamış olan İngiliz hanınlarından farklı olarak ben, eşanelerle dolu ben bu sevimli adaya ayak basar basmaz, milliyet veya din ayrımı yapmadan, her sınıftan bütün ada kadınlarıyla ilişkiler kurmaya çabaladım." Halk sanatları ve o zamanlar daha yaygın bir şekilde kullanılmakta olan Kıbrıs Rum dialekti ile ilgili bilimsel gözlemlerde bulunduğu değerin yazar, adadaki yaşamın çoğu yönlerinin eski Yunan kültürü ve Homer dönemi gelenekleriyle bağlantılı olduğunu ve hiç bir değişikliğe uğramadığını öne sürmektedir.

Alıntılar

Yüzyılımızın başında, Magda Ohnefalsch-Richter'in Kıbrıs'ta yaptığı gözlemlerden ilginç bulduğumuz alıntılar şöyledir:

"Kıbrıs'ta nüfus çok seyrek. En son yapılan ölçümlere göre 9378 km2 olan ada, 1911'de yapılmış son İngiliz nüfus sayımına göre 274.103 kişi yaşamaktadır. Bunlardan 216.310'u Rumca, 55.213'ü Türkçe, 1.036'sı Arapça, 551'i Ermenice, 490'ı İngilizce ve 508'i de başka dilleri konuşmaktaydılar."

"Yüzyıllar süresince, Kıbrıs'a yerleşmiş olan eski Yunan kavimleri ile Kıbrıs'ın Fenike kökenli yerli halkı birbiriyle kaynaşmış ve bu Kıbrıslılar, kendi Kıbrıs-Miken kültürlerini oluşturmuşlardır."

"Kıbrıs'ta erkeklerin çoğu hem Rumca, hem de Türkçe konuşabilirken, kadınların çoğu sadece iki dilden birini konuşabilmektedir."

"Hıristiyan ve İslam dinlerine aynı anda inanan bazı adalılar, dinlerine sıkıca bağlı olan Türkler ve Rumlar tarafından aynı şekilde hakir görülmetedirler. Bana söylendiğine göre, Linobambaki denen bu kişiler (Türkçe Murtat, Rumcada Nesokertes, Lardokofes de deniyor), Müslümanlıkta gizlice Hıristiyanlığa geçmekte, ama kovuşturulamamaları için Türk yöneticilerince Müslüman olarak bilinmetedirler. Ya da Türkler adayı ele geçirdiklerinde, birçok Hıristiyan, İslam'a geçmeleri için açıkça zorlanmışlar, ama gizlice Hıristiyanlıklarını sürdürmüşlerdir. Daha sonra, Doğulu'ların inanılmaz bir şekilde bağlı oldukları ve geçmişten günümüze kadar gelen bu eğilim sayesinde, bu grupta olanlar, her iki dinin gereklerini de uygulamakta, yani hem Haca, hem de Hital'e hizmet etmetedirler. İngiliz işgaline adaya aydınlanma

Müslüman karnası din, daha sonra yavaş yavaş sona ermiştir. Ama bugün de, özellikle Tillyria köylerinde Linobambakilere hala daha rastlanılmaktadır.”

“Adadaki en büyük ve en yaygın bir şekilde kullanılan halk şenliği, her inanıştan adaların, yani hem Türklerin, hem de Rumların katıldığı ve Paskalya’daki Pazartesesi günü kullanılan şenliktir. Olanak bulan herkeşya Larnaka’ya, ya da Leymosun’a gider. Çünkü bu şenlik bütün çeşitliliğiyle sadece deniz kenarındaki bu en büyük iki kentte kutlanmaktadır. Bu deniz (tufanı) panayırına Kataklizom veya Afroditi şenliği denmektedir.”

“Hurma ağacı sadece Türklerin yaşadığı yerlerde görülmeğe ydi.”

“Riviyera veya Napoli’de de bulunan diken inciri denen kaktüsü Kıbrıs’a ilk defa Türklerin getirdiği kesindir, ya da bu bitkiyle sadece onlar ilgilennmişlerdir. Diken inciri 1878’de kent ve köylerin sadece Türk kesimlerinde yetiştirilmekteydi.”

“Kıbrıslılar, Doğu’da en çok sigara içen insanlardır.”

“Daha çok Rumlar’ın fazlaca yaşadığı köylerde bir Rum, daha çok Türklerin fazlaca yaşadığı köylerde de bir Türk muhtar seçilmektedir. Birçok Rum ve Türk’ün birlikte yaşadıkları daha büyük köylerde ise Rum ve Türk iki muhtar yan yana görev yapmaktadır.”

“Rumlar tarafından da kullanılmakta olan bazı Türkçe kelimeler: Hammal, Muhtar, Müdür, Paşa, Zaptiye, Çiftlik.”

“Adadaki Rum nüfusa ait erkeklerin başlarındaTük Fesi bulunmaktadır.”

“Köylerde olduğu gibi kentlerde de kızlar ve özellikle evlenmemiş olanlar, en sıcak mevsimde bile başörtülerinin ucunu boyun, çene ve ağza kadar sararlar, ya da ikinci bir örtü yardımıyla alınlarını o kadar kapatırlar ki sadece gözleri ve burunları görülebilir. Tıpkı Türk kızlarının yaptığı gibi.”

“Kıbrıslı’larda soyadı yoktur. İngilizler Kıbrıs’a geldikleri vakit, soyadı olan sadece Larnaka, Lefkoşa ve Leymosun’daki bazı eski Rum aileleri, bazı büyük toprak sahipleri ve adada yerleşmiş bazı Avrupalı ve Levanten ailelerdi.”

“Halk kıyafetleri, işte kullanılan ve şenliklerde kullanılan olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Çeşitli başlıklar, süslemeler, mücevherat kullanılmaktadır. Düğünlerde halk dansları oynanır. Müzik aletleri keman, lavta, kaval, darbuka, zurna ve davuldur. Erkekler, karşılıklı dansları daha hareketli olarak oynamaktadırlar. Bu daha çok

İtalyan’ların Tarantella’sına benzemektedir. Tek kişinin oynadığı kadın dansı yoktur, ama erkeklerin tek kişilik dansı olabildiğince hareketli ve vahşice oynanmaktadır.”

“Kıbrıs el işleri adalılar tarafından üç farklı materyal ve tekniğe yapılmaktadır: Yastık üzerine konup füzö ile işlenen dantela, bağlayarak yapılan iplik bükme işler ve kasnak üzerine gerilmiş olan keten üzerine örülen Reticello tekniği... Kıbrıs’ın bu dantela tekniği Venedik kökenlidir. Kıbrıs’ın iplik bükme işleri de çok güzel olup telkari işine benzemektedir. Aynı zamanda Ortaçağ İtalya’sındaki örüklere ve Cinquecento’ya dayanmaktadır. Ticari değeri olan iş, daha çok Kıbrıs Reticello dantelalarıdır (Lefkara işleri).”

“1911’de Kıbrıs’ın en büyük gazetesi Lefkoşa’da çıkan “İ Foni Tis Kıpru” olup 1300 adet satmaktaydı. Sahibi ve yazı işleri müdürü olan K. K. Pavlidis’in bana söylediğine göre, gazete halen 1400 satmaktadır. Rumca olarak çıkmakta olan 15 gazete ve dergiyse karşılık adada sadece bir tane Türkçe gazete vardır ve 500 tane satmaktadır. Rakamlardan da görüleceği gibi, ada Rumlar’ı eğitilmelerine Türk’lerden daha düşkün olup, okuma-yazma bilmeyenlerin sayısı Türk’lerde Rum’larınkinden çok daha fazladır.”

“1910-11 ders yılında 395 Rum okulunda 22.159 ve 190 Türk okulunda 4.559 öğrenci okumaktaydı.”

“Kıbrıslı Türklerin Lefkoşa’da üç tane kültüpleri, Larnaka, Leymosun ve Mağusa’da da birer kültüpleri vardı.”

“Lefkoşa’da üç tane pazar kurulmaktadır. Birincisi Cuma pazarı, ikincisi Konak önünde kurulmakta olan hayvan Pazarı, üçüncüsü de İplik Pazarı veya Kadınlar Pazarı diyebilinen ve kadınların kendi ürettikleri kumaşları sattıkları pazar yeri.”

“Kıbrıs’ta iki telgraf şirketi çalışmaktadır. Biri Anadolu ve Kıbrıs arasında çalışan ve ucuz olan Telegraph Imperiale Ottomane, ötekisi Mısır ve Kıbrıs arasında çalışan ve pahalı olan Eastern Telegraph.”

Yararlanılan Kaynaklar:

1- Eftihyoulos, Alex, Popular Scoop, Cyprus Weekly, November 4-10, 1994.

2- Krpata, Margit, Zypriotische Ethnographica in Wien, Sammlung Max Ohnefalsch-Richter, Archiv für Völkerkunde 46, 1992, Sonderdruck.

3- Ohnefalsch-Richter, Max and Martha, Studies in Cyprus (Richer Album), Proudos Printing Ltd, Nicosia 1994.

4- Ohnefalsch-Richter, Magda H., Griechische Sitten und Gebräuche auf Cypern, Berlin: Dietrich Reimer, 1913.

Araştırma...Araştırma...Araştırma...Araştırma...Araştırma...Araştırma...

TÜRKMENLER'İN KIBRIS'A SÜRGÜN VE İSKAN EDİLMELERİ

Aşağıdaki yazı 27 Mart 1978'de "Konya gazetesinde yayımlanmış ve 1985'te de Edirne'de düzenlenen Folklor ve Halk Edebiyatı seminerinde bildiri olarak sunulmuştur.

İlter Veziroğlu

Anadolu'nun fethini gerçekleştiren Türkmen göçleri, Anadolu'nun Türkleşmesinde en büyük etkinliği yaratmıştır.

Büyük Selçuklu İmparatorluğu'nun nasıl İslam memleketlerini ve ahalisini korumak gayesiyle bu akınları Anadolu'ya yöneltmişse, Anadolu Türk Selçuklu Devleti de aynı gaye ile göçmen kitlelerini kendi sınırları dışına Anadolu'nun Batı, Güney ve Kuzey sahillerine sevk edip, serbest bırakarak, hatta teşvik ederek, bu bölgeleri yeni gelen Türkmenler sayesinde fetih ve iskan etmişlerdir.

Osmanlı İmparatorluğu'nun teşkilatlı olarak yaptığı yerleştirme hareketlerinden biri de SÜRGÜN idi. Devlet gerekli gördüğü yerlere iskan yapabilmek için yükümlülüğü olmayan halkı buldukları yerlerden kaldırıp başka yerlere naklederdi.

Bu şekilde sürgünler yapılarak imparatorluk camiasını teşkil eden kitlelerin birbiriyle kaynaşması ve boş yerlerin de iskan edilmesi cihetine gidilmiştir. (1)

Devletin bilinçli olarak yaptığı sürgün ve iskanların amacını da şöyle açıklayabiliriz. Osmanlı İmparatorluğu'nda devletin gelirini artırmak üzere basit ve pratik usullerle toprağı en verimli sahalarda çalıştırmak, yeni feth edilen harap bir memleketi şenlendirmek, askeri sevkıyatı ve erzak tedarikini kolaylaştıracak şekilde yollar boyunca köyler ve kasabalar kurmak, nakliyat ve seyahatı teşkilatlandırmak ve nihayet yabancı bir memlekette diğer unsurlar arasına yerleştirilcek Türk ve Müslüman muhacirler ile siyasi ve askeri emniyeti sağlamak gibi gayeler ile devletin sürgün usulüne sık sık başvurduğu görülmüştür. (2)

İşte 15. yüzyılın ikinci yarısından 18. yüzyılın başlarına değin Kıbrıs'a da böylesine bir amaçla kırk

binî aşan soydaşımız sürgün usulüyle gönüllü olarak iskan edilmiştir.

Yalnız bu sürgün ve göçler rastlantıya bağılı olarak kararlık bir varaca bilinçsizce yönelen göçleri değil, şurlu bir iskan oluşturmuştur.

Özellikle Kıbrıs'a iskan yapılırken, sanatkar ve çiftçi sınıfının nakli esas alınmıştır. Çiftçi, toprakla, sanatkar sanatıyla uğraşırken ona yardımcı olacak işinin de Kıbrıs'a iskanı cihetine gidilmiştir.

Ne var ki Anavatanımızda işini, gücünü yoluna koymuş insanların böyle bir göçe kolay kolay razı olamayacağı aşikardı. Bu işte biraz da baskı ve zora gereklenme duyulmuştur.

Bu nedenle de büyük küçük bir kısım kabahatli kimselerden yararlanılması cihetine gidilmiştir. Bunlar arasında özellikle devlet yasalarına aykırı hareket edenler ele alınarak geniş bir çiftçi ve sanatkar kabileleri arasında başı boş yaşamaya alışmış TÜRKMEN - Yörük kabilelerinde sevkedilmiştir.

Nakil sırasında kaçanların ölüm cezasına çarptırılması için fetvaya bile baş vurulmuştur.

Padişahın Kıbrıs beyler beyine. Teke ve İçel (İç-il) Ermenek yöresi sancaklarına göndermiş olduğu fermanlardan da öğrendiğimize göre, Kıbrıs'a nakledilen Türkmenlerden "şekavetle" meşgul olanlarına Mağusa'da, Mağusa kalesine kalebent edilmesi, iyi hali görülenlerin de Kıbrıs'ın çeşitli bölgelerine yerleştirilmesi esas alınmıştır.(4)

Bunun yanında Türkmen aşiretlerini muhtelif parçalara ayırarak iskan yönüne gidilmesi, etnik bir birliğin topluluğun isyan ihtimallerini de ortadan kaldırmış ve ulusal bütünlüğün sağlanmasına yardımcı olunmuştur.

Tüm yukarıda arzettiğim dikkate alınacak olursa, toplumunun huzuru bakımından 1974 Türk Barış Harekatından sonra, Anavatan'dan Kıbrıs'a yapılan göçmen yerleştirme işinde bile düşünülmeyen çok iyi bir iskan siyasetinin olduğunu görüyoruz.

Kıbrıs'a göçe katılan bölge Konya'dan itibaren GÜNEÇ bölge Kuzeyde de Bozok (Yozgat) olmuştur.

Bunlar Karaman, İçel (İç-il) Bozok, Alanya Barçın yaylası, Antalya, Silifke, Kadirli, Uşak, Manavgat, Selendi, Mahmuriye, Karataş ve ayrıca İçel'deki Köşeli, Şamlı, Karahınçlı, Eski Yürük, Köseoğlu, Şihli, Patralı Çıplaklık, Gedüklü, Tosyalı, Cerit ve Saçıkara aşiretleridir. Bu aşiret adlarındaki köylerden bir kısmı bugün İçel bölgesinde yaşamaktadır.

Karaman, İçel, Yozgat, Alanya, Antalya ve Hadim Aladağ onda bir hane hesabı ile sanatkar, Uşaktan Akkeçili aşireti, Manavgat, Selendi, Montaş, Mamuriye ve Karataş bölgelerinden de çiftçi aileleri Kıbrıs'a iskan edilmiştir.

Başka bir kaynaktan tesbit ettiğimize göre de Ankara, Eskişehir ve Samsun'dan da Kıbrıs'a büyük sayıda göçmen iskan edilmiştir.(5)

İlk göç, Konya'nın Navağı Akşehir Beyşehir kazası halkından başlamıştır. 1573 yılında buradan 136 hane öncül olarak Kıbrıs'a nakledilmiştir. Daha sonra ise bunu diğer göçler takip etmiştir. (6)

Anadolu'ya yerleşen Türkmen kitleleri iskan edildikleri yerlere nasıl kendi isimleri ile köyler, kasabalar teşkil etmişse dağ, sokak, köy adları vermişlerse Kıbrıs'a yerleşenler de bir çok isimleri beraner getirmişlerdir.

Örneğin, benim doğum yerim olan Galatya'dır. Tarihte, bu isimde bir köyün Ankara dolaylarında mevcut olduğu bilinen bir gerçektir.

Halen kullanılmakta olduğumuz tarihi atlaslara bakacak olursak Ankara yakınlarındaki Galatya köyünü teşkil edebiliriz.

Kıbrıs'a yerleşen Türkmen aşiretlerinin birçoğu o zaman yine göçebe bir yaşamı sürdürmüşler, bir kısım ise köy ve kasaba yaşamını benimseyerek yerleşik bir yaşama başlamıştır.

Bu göçebe yaşamın 20-30 yıl öncesine değin sürdürüldüğünü hatırlıyoruz. Bunlar daha ziyade küçük

baş hayvan güdüyorlardı.

Malazgirt zaferiyle Anadolu'ya bir daha gitmemek üzere ve ebedi Türk Devletini kurmak üzere gelen Türkmen akınının yönettiği insan seline ruh ve şekil veren sosyal etkinliklerde bulunan Türkmen Devriş olduğu gibi Kıbrıs'ta da Devriş etkinlikleri görülmüştür. Özellikle sosyal yapı yönünden yapılanan tekkeler, medreseler, mevlevihaneler, Kıbrıs'ı vatanlaştırmaya yönelik uğraşlar olarak görülmüştür.

Bugün Lefkoşa'da müze olarak kullanılmakta olan Mevlevihane 17. yüzyılın ikinci yarısından sonra inşa edilmiş olup, burada Mevlevîliğin Kıbrıs'ta da gelişip yayılmasına uğraşmış olduğunu ispatlıyordu.

Bugün İç Anadolu'da hala daha devam adetlerden olan köylere gelen misafirlerin kalmaları için kurulan misafirhanelerin ilk örnekleri Türkmenlerin Anadolu'ya gelişleri ve kurdukları tekke ve zaviyelerde görülmüştür. Kıbrıs'ta ise bulunan misafirhaneler bunların bir devamı olabilir.

Anayurdumuz Türkmen köylerinden genellikle beşik yerine salıncak bulunuyor. Kıbrıs'ta da birçok şehirden uzak köylerden halen bu salıncaklara rastlanmaktadır.

Kıbrıs'ta Kaleburnu, Yeşilköy, Avtepe, Erenköy bölgesi halkının kıyafetleri de yörük kıyafetine benzemektedir.

Kadınlar şalvara benzeyen, ucu el işlemeli topuğa kadar uzayan bir giysi giymekte ve başına da tülbent bağlamaktadır.

Kadınlarda bu gelenek sürerken erkek kıyafetleri olan fes, pabuç, çizme, dizlik, camadan ceket hemen hemen terk edilmiş vaziyettedir.

Anadolu Selçuklular zamanında Konya'nın Ermenek yöresine yerleştirilen Türkmenlerden olan Karacaoğlan'ın bazı şirinlerinden geçen, bicik, yağlık, zıbnı, perçem, zülûf gibi sözcükler Kıbrıs'ın Karpaz bölgesinde de kullanılıyor.

Bu nedenlerden ötürü Anavatandan bu konuda ilk

gelen araştırmacı yazar Mustafa Ertaş Kıbrıs'taki incelemesinde Karacaoğlan'ın dörtlüklerini bulmuştur.

Bugün Lefkoşa'da ismi "CİRİT SAHASI" olan yerde geçmişte cirit oynandığını, büyüklerimiz hatırlıyorlardı. Bu da Oğuz töresi geleneğinin Kıbrıs'ta da devam ettiğini göstermektedir.

Kıbrıs'ta Anavatan'dan yapılan iskanın ilk zamanlarında göçebe yaşamına ağırlık verilmesi, dericilik sanatına önem kazanmıştır.

Dericilik sanatının yanında bez dokuması ve basmacılıkta da hayli ilerlemeler kaydedilmiştir. Kuşkusuz ki bu iki sanatta Anavatandan Kıbrıs'a Türkler getirmişlerdir.

Teknik sanatlar yanında güzel sanatlarda da başarı gösterilmişti. Örneğim hattatlık (güzel yazı) tezhip (el yazılarını yaldızlama) hakkalık (taş oymacılığı) (7)

Ağırlık verilen bir sanat kolu da "mezar taşı işçiliği" idi. Tüm bu güzel sanat örneklerini tarihi ve dini yapıtlarda görmek mümkündür.

Son olarak diyebiliriz ki, bugün Kıbrıs'ta yaşam süren ada Türkleri, özellikle Konya'dan itibaren Akdeniz sahili kesimindeki Türkler'in akrabalarıdır. Ve her ne kadar zaman bazı şeyleri yok etmişse de sanatıyla hala daha bir bütünlük arz etmektedirler.

Kaynaklar

- 1- Cengiz Orhonlu: *Osmanlı İmparatorluğu'ndan Derbent Teşkilatı - Sayfa 95.*
- 2- Ömer Lütfi Barkan: *Osmanlı İmparatorluğu'nda bir İskan Kolonizasyon Metodu olarak Sürgünler - Sayfa 2.3*
- 4- Ahmet Refik: *Anadolu'da Türk Aşiretleri Sayfa 140 (Padışah fermanları)*
- 5- Naci Kökdemir, *Dünkü Bugünkü Kıbrıs.*
- 6- Hasan Behçet, *Kıbrıs Türk Maarif Tarihi Sayfa 11*
- 7- Cevdet Çağdaş: *Kıbrıs Türk Devletleri Eserleri Sayfa 18.*
- 8- İç-İl: *Dağlarının içindeki il.*

Haberler...Haberler... Haberler... Haberler...Haberler...

Tarik Güven EMİROĞLU

KÜLTÜR - SANAT HABERLERİ

-Karikatür sanatçılarımızdan Bertan Soyer Şubat ayı içerisinde ikinci kişisel sergisini Işık Kültür Merkezi'nde açtı. Bertan Soyer ilk kişisel sergisini 94 yılı içerisinde Lefkoşa'nın Rum kesiminde açmıştı.

-Millî Eğitim ve Kültür Bakanlığı tarafından lise ve ortaokullararası Halk Dansları yarışmasına katılım olmamasından dolayı yapılmayarak şölene çevrildi. Böyle olunca şölene 9 ortaokul ve lise katıldı.

-Lefkoşa Belediye Tiyatrosu 94-95 sezonunu Ariel Dorfman'ın "Ölüm ve Kız" isimli oyunu ile açtı. Oyun ile K. Türk Tiyatrosunda yeni açılımların ve tematik yaklaşımların altı çizilmiş ve sanatseverlerden olumlu puan alınmıştır. Oyunun konusu: İnsan haklarının baskı altında ezilmesinden, yok sayılmasından yola çıkan işkence olgusu sorgulanıyor.

-Belçika'nın Liege kentinde yaşamakta olan 1958 Karaman doğumlu Mehmet Aydoğdu 6 Mart 95'de AKM'de bir resim sergisi açtı. Mehmet Aydoğdu Türkiye'de Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde birçok kişisel sergi açtı.

-ABD Lefkoşa Büyükelçiliği 10 Mart 95'de Amerikalı klasik düet Christopher Laughlin ve Donna Milanovid'in katıldığı ve Bellapais Manastırı'nda gerçekleşen müzik dinletisine bir çok sanatsever katıldı.

-Kıbrıs Sanat Derneği oda tiyatrosu Melih Cevdet Anday'ın "İçerdeki" isimli oyununu K.T. Devlet Tiyatrosu salonunda 11-12 Mart 95 tarihinde sundu. Dramatik bir oyun olmasına rağmen içinde komedi öğeleri taşıyan oyundan izleyiciler memnun ayrıldılar.

-Resim sanatçımız Güner Pir'in resim sergisi 9 Mart-11 Nisan tarihleri arasında HP Galeri'de açıldı. Açılış

gecesinde Beyhan Demirağ ve Süley Özden bir piyano resitali verdi.

-Resam Ali Atakan'ın kişisel resim sergisi 17 Mart 95 tarihinde Vision Art Galery'de açıldı. Sanat yaşamı boyunca birçok sanatçı yetiştiren sanatçının sergideki resimleri canlı renklerin uyum içerisinde tuale dökülüşü ile oluştu.

-Uluslararası Amerikan Üniversitesi; K.T. Sanatçı ve Yazarlar Birliği ile Işık Kitabevi'nin düzenlediği 14 Mart 95 tarihinde "Kıbrıs Türk Sanatı" konulu bir forum düzenledi. Forumun konuşmacıları: İ. Kansu, Y. Ersoy, M. Kansu, İ. Bozkurt ve A. Giray'dan oluşuyordu.

-Kültür sanat dergilerimizden biri olan "Pygmalion"un 6. sayısı yayımlandı. Dergi çıkartmanın zorluklarını çok iyi bildiğimizden 6. sayıya ulaşma başarısından dolayı kutlarız.

-Fotoğraf sanatçısı Gazi Yüksel Kıbrıs'ta fotoğrafçılığın geçirdiği tarihsel evreleri araştırıp belgeleyerek "Geçmişten Günümüze Kıbrıs'ta fotoğraf albümümüz" adlı çalışmasını Mart ayında satışa sundu.

-Seramik sanatçısı Ayhatun Ateşim "Çamurla Ateşin Dansı" isimli sergisini 7-19 Mart tarihleri arasında İstanbul Kadıköy Belediyesi Kültür ve Sanat Merkezi'nde açtı. Sanatsal Kariyerini dünyaya açmaya çalışan sanatçımızın seramik sergisi eleştirmenler tarafından beğeniyle izlendi.

-Dünya Tiyatrolar Günü Etkinlikleri:

Lefkoşa Belediye Tiyatrosu sezonun ikinci oyununu bu yıl 34.'sü kutlanan 27 Mart Dünya Tiyatrolar Gününde sundu. 15 yıl önce de oynanan "Vatandaş oyunu o dönemde olağanüstü beğeni toplamış ve bu yıl da genç oyuncular tarafından güncelleştirilerek kaleme alındı.

-Kıbrıs Türk Komedi Tiyatrosu Dünya Tiyatrolar günü dolayısıyla Gazi Mağusa'da "Kamil Giitti Kurtulduk. Naciye Bizizdir" isimli oyunu sahnelledi.

Kıbrıs Türk Devlet Tiyatroları ise gün dolayısıyla Dipkarpaz ilkokulunda "Karakedi Geçti" isimli oyunu

izleyicilere sundu.

Gün dolayısıyla GASAD, GÜSAD ve GÖST ortak etkinlikler düzenledi.

-L.B Tiyatrosu geleneksel olarak verdiği hizmet onur ödülleri bu yıl Kardeş Ocağı, Ayla Haşmetli ve Hasan Anılır laik görüldü.

-Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı "Kütüphane Haftası" nedeniyle Milli Kütüphanede 27-31 Mart tarihleri arasında kitap sergisi açtı.

-Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı'na bağlı Devlet Senfoni Orkestra ve Korosu her yıl düzenlediği geleneksel konserler dizisini bu yıl da 1-3 Nisan tarihleri arasında gerçekleştirdi. Yılmaz Taner yönetimindeki Senfoni Orkestra ve Korosu çok sesli ve evrensel müzik sanatının sevilen eserlerini sundu.

-K.T. Sanatçı ve Yazarlar Birliği başkanlığında yürüten araştırmacı yazar İsmail Bozkurt'un 2. romanı olan "Mangal" Galerî Kültür Yayınları arasında yayımlandı.

-1. Çocuk Fuarı: Akdeniz Yönetim ve Geliştirme Merkezi ve AIESEC işbirliği ile 20-30 Nisan tarihleri arasında fuar alanında "Çocuk Fuarı" düzenlendi. Çeşitli gösteri ve sergilerin açıldığı fuarda çocuklara yönelik satışlar da yapıldı.

-Güzel Sanatlar Ortaokulu sanatçılarından Rana Uluçay ve Demet Alkan DAÜ kültür merkezinde 9 Nisan 95 tarihinde öğrencilere yönelik bir dinleti sundular.

-Kıbrıs doğumlu resim ve heykel sanatçısı Şenal Özdevrim 8 Nisan 95 tarihinde Vision Art Galerî'de resim sergisi açtı.

-Kıbrıs'ın tarihi ve doğasından yola çıkarak Vuni resimleri sergisini ünlü ressam Emin Çiznel AKM'de 28 Nisan 95 tarihinde açtı.

-16-25 Nisan tarihleri arasında TRT tarafından yapılan Uluslararası Çocuk Şenliği'ne 43 ülkenin çocuklarının yanı sıra KKTC'yi temsilen 5 okulun öğrencileri tarafından oluşturulan bir ekip katıldı.

-Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı'na bağlı Devlet Senfoni Orkestrası sanatçılarından oluşan bir grup müzisyen 27 Nisan 95 tarihinde Bellapais Manastırı'nda bir oda müziği konseri sundu.

-Piyano ve flüt sanatçıları Aslı Giray ve Eran Ranan GüzelSanatlar Ortaokulu yararına 15-17 ve 25 Mayıs tarihlerinde Gırne, Mağusa ve Lefkoşa'da bir dizi konser verdiler.

-Ukraynalı Kemancı Aleksander Zobalotau ile Ressam Aşık Mene ortak bir etkinlik sundu. Zobalotau'un keman dinletisi esnasında ressam Mene ise tepe göz gösterisi sundu.

-Ressam İsmet Tatar 25 Mayıs 95 tarihinde AKM'de "Kadın-Yaşam Sürecinde Bir Dolanım" isimli resim sergisi açtı. Kadının cinsel özelliğinin öne çıktığı sergide İsmet Tatar'a göre "Kadın Önce Cinselliği İle Kadındır."

-1 Haziran Dünya Çocuk günü münasebetiyle Gençlik Merkezi Lefkoşa'da Karnaval yürüyüşü düzenledi. Cumhurbaşkanı Rauf R. Denktaş'ın da katıldığı yürüyüşten sonra fuar alanına gidilip bir takım etkinlikler düzenlendi.

-Kıbrıs Sanat Derneği "1. Uluslararası Çocuk ve Barış Festivali" çerçevesinde Gazi Mağusa'da 31 Mayıs 95 tarihinde Liman yolundaki duvara "Çocuklar Çiçektir" sloganıyla boyama çalışması yaptılar.

-Fransız piyanist Pascal Roge ile Rüya Taner'in ikili piyano resitali 23 Nisan tarihinde Bellapais Manastırı'nda gerçekleşti.

-Işık Kitabevi'nin düzenlediği 8. Kitap Fuarı 2 Haziran 95 tarihinde başladı. Gitar dinletisi, müzik şöleninin yanı sıra çeşitli konularda düzenlenen açık oturumlardan oluşan zengin bir etkinlik sunuldu.

-Gençlik Spor ve Çevre Bakanlığı'na bağlı Gençlik Dairesi 12-18 Haziran tarihleri arasında 8. Uluslararası Gençlik ve Folklor Festivalini düzenledi. Festivale konuk olarak Macaristan, Polonya ve Türkiye'den ekipler katıldı.

-Türkiye Liselerarası Halk Dansları Yarışmasında KKTC'yi 18 ülkenin liselerinin yanında 20 Temmuz Fen Lisesi temsil etti.

-Alper Susuzlu, Cem Sungurtekin, Mehmet Ulubathı, Salih İnacı, Türksel İnce ve Ural Enginsiz'den oluşan "Grup K" isimli Mağusa'lı grup 4. sergisini 20 Haziran 95 tarihinde açtı. Grubun amacının K. Türk resimini tanıtmak ve yaygınlaştırmak olarak açıklandı.

HAS-DER'den Haberler...HAS-DER'den Haberler...

Has-Der 18. Genel Kurul toplantısından bir görüntü

HAS-DER 18. GENEL KURULU YAPILDI

25 Şubat tarihinde yapılan 18. Genel Kurul sonuçlarına göre seçilmiş olan yönetim, denetleme ve onur kurulu üyeleri kendi aralarında görev bölümü yapmıştır. Buna göre;

Yönetim Kurulu

- 1- Başkan: Engin Anıl
- 2- Sekreter: Kani Kanol
- 3- Sayman: Öcal Erten
- 4- Çocuk Kulübü : İlker Özova
- 5- Sosyal İşler Kolu: Tarık Emiroğlu
- 6- Basın Yayın ve Eğitim Kolu: Ali Nebih
- 7- Teknik İşler Kolu: Umman Gancı

8- Sanat Danışmanı: Alpaslan Uzun

9- Araştırma, Derleme ve Halk Dansları Kolu: Hasan Ekmekeçi

Denetleme Kurulu

- 1- Başkan: Hasan Bulunç
- 2- Üye: Aslı Albayrak
- 3- Üye: Mehtap Moğoloğlu
- 4- Üye: Burcu Aksu

Onur Kurulu

- 1- Başkan Erkan Ertalo
- 2- Üye: Özkan Yıkıcı
- 3- Üye: Ulus Beledoğlu
- 4- Üye: Hilmi Vudalı

COCUK EKİBİMİZ İSTANBULDA

Halk, Sanatları Derneği Çocuk Kulübünün İstanbul'a gidecek yıldızlar halkdansları grubu 6 Mayıs 95 tarihinde Akbel Anaokulu'nda bir gösteri yaptı. İstanbul Uluslararası FOMGED Festivali'ne hazırlık mahiyetinde olan gösteri anaokulu öğrencileri ve veliler tarafından beğeniyile izlendi.

24-29 Mayıs tarihleri arasında İstanbul'da yapılan Uluslararası FOMGED Çocuk Şenliğine çocuk kulübümüzün yıldızlar halk dansları ekibi 30 kişilik bir grupla katıldı. Hasan Ekmekeçi başkanlığındaki grup İstanbul'un çeşitli yerlerinde gösteriler yaptılar.

Fomged Uluslararası Çocuk Festivaline katılan Has - Der Çocuk Ekibi

I. ULUSLARARASI ÇOCUK VE BARİŞ FİSTİVALİ

İstanbul'daki FOMGED festivaline katılan ekibimizle birlikte 6 ülkenin çocukları özel bir uçakla adanıza gelmiş ve Halk Sanatları Derneği ile Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı'nın organizesini yaptığı I. Uluslararası Çocuk ve Barış Festivali'ne katılmıştır. 29 Mayıs-4 Haziran tarihleri arasında yapılan ve 200'ü aşkın çocuğun katıldığı festival ilk olarak bu kadar büyük bir organizasyonla büyük başarı sağlamıştır.

Azerbaycan, Bulgaristan, Litvanya, Macaristan, Polonya, ve Türkiye'den festivale katılan çocuklar misafir oldukları ilkokulların ailelerinin yanında konakladılar. Girne, Lefkoşa, Güzelyurt ve Mağusa'da çeşitli gösteriler sunan çocuklar 4 Haziran'dan itibaren ülkemizden ayrıldılar. Festivalin Mağusa ayında KSD, Güzelyurt ayında ise GASAD organizeye yardımcı oldular.

Konuk heyetin Cumhurbaşkanı'nı ziyaretinden bir görünüş.

COCUK VE MASAL ŞÖLENİ ETKİNLİKLERİ

Derneğimizin her yıl geleneksel olarak düzenlediği Çocuk ve Masal Şöleni'nin 8.'si 1-9 Nisan 1995 tarihleri arasında yapıldı. 1 ve 2 Nisan tarihlerinde masal anlatma yarışmasının ön elemeleriyle başlayan şölene 400'ü aşkın bir yarışmacı grubu katıldı. ön elemelerin Güzelyurt bölgesinde GÜSAD, Mağusa bölgesinde de KSD ile işbirliği yapıldı. Finansörlüğünü M. Kemal Deniz Şti'nin yaptığı şölen çocuklara yönelik eğlencelerle devam etti. Bu etkinlikler:

1-2 Nisan 95: Lefkoşa-Mağusa-Güzelyurt bölgelerindeki ön elemeler.

5 Nisan 95: Çocuk etkinlikleri gecesi ile çocuk ve ailelerine yönelik eğlence gecesi.

7 Nisan 95: Çocuk ve Masal üzerine sempozyumu.

8 Nisan 95: Sabah saat 10.00'da başlayan kortej yürüyüşü sonrasında halk dansları gösterileri ve resim yapma etkinliği ö.s. bu münasebetle adanıza gelen çocuk masalları ve hikayeleri yazarı Gülten Dayıoğlu'nun sohbet toplantısı.

9 Nisan 95: Ön elemeler sonucu finale kalma hakkını kazanan yarışmacıların katıldığı final gerçekleştirildi.

Çocuk ve Masal Şöleninde masal anlatan bir çocuk.

Ledra Palace'de Hus - Der müzik grubu.

Ledra Palace'de Hus - Der halk dansları grubu.

LEDRA PALACE GÖSTERİLERİ

16 Haziran 95 tarihinde organizmesini Fransız Kültür Merkezi ile Alman Goethe Enstitüsü'nün himayesinde, Kuzey Kıbrıs'tan Has-

Der Güney Kıbrıs'tan ise KKMAM VE SYKALY'nin katıldığı bir "Müzik ve dans etkinliği gerçekleştirildi. Has-Der geceye halkdansları gösterisi,

Oskay Hoca yönetiminde oluşturulan modern halk müziği dinletisi ve Mehmet Ertuğ'un Karagöz gösterisi ile katılırken, Güney Kıbrıs'tan Halkdansları gösterileri ve Halk müziği dinletisi ile SYKALY ve dıştan da popüler müzik sunan bir grup katıldı.

SYKALY ZİYARETİ

Kıbrıs folkloru üzerine Has-Der ile Güney Kıbrıs'tan Sykaly topluluklarının yaptığı bilimsel toplantılar çerçevesinde 24 Haziran 95 tarihinde Sykaly'den 8 kişilik bir heyet ziyaretimize gelmiş ve onlarla birlikte toplantıda önceden belirlenmiş konular üzerinde görüş alışverişinde bulunulmuştur.

EĞİTİM ŞURASINA KATILDIK.

26 Haziran 95 tarihinde yapılan 3. Eğitim Şurası'nda Genel Orta Eğitim konusunda derneğimizi Sonay Anıl temsil etmiştir.

Has - Der üyeleri 5 Mayıs 1995'te düzenlenen bahar pikniğinde.

*Bu sayının çıkmasında katkıda
bulunan aşağıdaki kuruluşlara
teşekkür ederiz*

*Anıl Spor
İnce Gümürkleme
Demet Ltd.
M.Damdelen Ltd.
Hasçelik Ltd.
İnce Elektronik
Meral T. Birinci Eğitim - Kùltür
ve Spor Vakfı*

